

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 9

ASIA:

San Sebastiánissa olevan lähetystön rap. n:o 1.

Seurakollega Winckelmann

4/5 1939.

Min. / Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

San Sebastianissa 1 p:nä toukokuuta 1939.

N:o 276/48/39.

| | | |
|-------------------------|--------|-------|
| ULKOASIAINMINISTERIO | | |
| No 11 / 21 Pal D. 1939. | | |
| 85-39 | | Liite |
| RYHMÄ | OSASTO | ASIA |
| 5 | C9 | |

Ulk o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e .

Täten on minulla kunnia oheisena Mi-
nisteriölle lähettää kuutena kappaleena raport-
tini n:o 1

Yleistilanne Espanjassa.

Asiainhoitaja: *Kaarle K. Heikkinen*

San Sebastiani SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

S. Sebastiani 1 p:nä touko kuuta 19 39.

Asia: Yleistilanne Espanjassa.

| | | |
|---------------------|-----|------|
| UASIAINMINISTERIÖ | | |
| 11/171 Sal D. 1939. | | |
| 8/1-39 | | |
| RYHMÄ | OLU | ASIA |
| 5 | C9 | |

Ne kymmenen päivää, jotka olen viettänyt sodanjälkeisessä Espanjassa, on liian lyhyt aika, jotta olisin voinut muodostaa itselleni varmaa käsitystä siitä, mihin suuntaan olot täällä ovat kehittymässä. Monet virkaveljistäni, jotka ovat olleet täällä kauemmin, sanovat niinikään, että koska olot vielä ovat niin epämääräiset ja koko pohja niin vakiintumaton, tulee kulumaan pitkän aikaa ennenkuin tilanne selviää. Väitetään tosin, että valtionpäämies Madridin suuren voittoparaatin yhteydessä tulisi antamaan julkilausuman, jossa hahmoteltaisiin Espanjan vastaisen sekä sisä- että ulkopoliittikan yleiset suuntaviivat, mutta tämän tiedon oikea peräisyys on tietysti vaikeasti kontrolloitavissa.

Mitä muuten mainittuun sotilasparaatiin tulee, johon kuuleman mukaan tulisi ottamaan osaa 200.000 miestä, on se seikka, että sen päivämäärä jo kolmasti on muutettu, antanut aiheita jatkuvaan kannujen valantaan niistä syistä, jotka ovat lykkäyksen aiheuttaneet, ja on tällöin esitetty epäilyksiä siitä, että kysymyksessä olisi Italian ja Saksan vaikutus, joka perustuisi niiden vastahakoisuuteen siirtää pois

JAKELUOHJE:

tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

jällelläolevat joukko-osastonsa Espanjasta niin kauan kuin nykyinen kansainvälinen kriisitilanne jatkuu. Ne, jotka näin väittävät, katsovat saaneensa tukea epäilyksilleen m.m. siitä että tiedot paraatin lykkäämisestä on säännöllisesti julkaistu Berliinistä tai Roomasta saapuneissa tiedonannoissa ja vasta sen jälkeen espanjalaisissa lehdissä. Olipa miten oli, niin näyttää se seikka, että kysymys ulkomaalaisten joukko-osastojen poissiirtämisestä Espanjasta tätä nykyä askaruttaa maailmanlehdistöä, herättävän täällä paljon hermostusta. Madridin suuret päivälehdet, jotka taas ovat alkaneet ilmestyä, puhuvat asiasta ivallisessa sävyssä ja tämä iva kohdistuu lähinnä Englannin alahuoneessa asiasta tehtyihin lukemattomiin tiedusteluihin. Erikoinisesti on tšekäläisiä suuttuttanut Chamberlainin vastaus erään kyselyn johdosta, jossa vastauksessa hän ilmoittaa Mussolinin luvanneen hänelle siirtää italialaiset joukot Espanjasta kohta Madridin paraatin jälkeen. Lehdistöissä huomautetaan jyrkästi, että asia ei riipu muiden välisistä sopimuksista, vaan että sen ratkaisee kenraali Franco itse. Eräs vanha tuttavani Madridin ajoilta, jolla aikaisemmin oli hyvinkin huomattava asema, mutta joka nyttemmin vapaamielisten mielipiteittensä vuoksi on ollut pakotettu vetäytymään syrjään, huomautti myös, että vähempi ahertelu ulkomailta tämän asian kimpussa olisi paikallaan sekä että, ottamalla huomioon espanjalaisten mentaliteetin, asian alituisella käsittelemisellä julkisuudessa saavutettaisiin aivan päinvastainen vaikutus kuin toivottiin. Puhuteltavani, jonka hartain toivomus oli, että kaikkalainen saksalainen ja italialainen vaikutus saataisiin tyystiin poiseliminoituksi Espanjasta, huomautti, että aika juuri nyt olisi erinomaisen edullinen Englannille saavuttaa luot-

tamukselliset suhteet Espanjaan, mutta jos täällä saadaan se käsitys, että Englanti tahtoo kohdella Espanjaa santarmielein, loukkaa tuollainen esiintyminen espanjalaisten hyvin korkealle kehittynyttä itsetuntoa, saaden heidät pakostakin lähentymään akselia.

Eräs korkeampi espanjalainen upseeri kertoi tiedusteluni johdosta, että ulkomaalaisten joukko-osastojen poissiirtämistä on jo pitemmän ajan kuluessa valmisteltu, mutta koska kysymyksessä on suuri ja mutkikas koneisto, ei vielä ole päästy pitemmälle kuin sotilaitten ja varustusten kokoamiseen Alicanten satamaan, josta ne lähiaikoina tullaan, aivan riippumatta siitä, milloin voittoparaati tulee olemaan, italialaisilla laivoilla kotiuttamaan, paitsi 3.000 miestä, jotka Francon pyynnöstä tulevat ottamaan osaa paraatiin. Kun mainitsin hänelle lukeneeni lehdistä, että lisää italialaisia joukkoja nyttemmin olisi saapunut Espanjaan, lausui hän tuollaisten hälytyshuhujen levittäjillä ei olevan muita tarkoituksia kuin kalastaa sameassa vedessä sekä että heidät olisi rinnastettava tavallisiin provokaattoreihin. Kun tiedustelin paraatin lykkäämisen syitä, ei hän tahtonut antaa suoraa vastausta, mutta ymmärsin kuitenkin sen johtuneen pääasiallisesti siitä, ettei ylipäällikön henkilökohtaista turvallisuutta vieläkään voitaisi taata Madridin kaltaisessa ^{suur-}kaupungissa. Olen itse ollut tilaisuudessa toteamaan sala-ammunnan edelleen jatkuvan Madridissa.

Mitä sitten sisäpoliittiseen tilanteeseen tulee, tekee se verrattain edullisen vaikutuksen, joskin kansalaissohta on painanut leimansa kaikkialle. Luonnollisesti on olemassa erimielisyyksiä kahden johtavan suunnan välillä, nimittäin Espanjan falangin, joka läheisesti liittyy natsismin, sekä tra-

ditionalistien eli karlistien, jotka edustavat äärimäistä vanhoillisuutta, mutta kuinka syvä juopa heidän välillään on, on tietysti ulkopuolisen vaikeata arvostella. Edellisen suunnan ohjelmaan kuuluu jonkunlainen korporatiivinen valtiosysteemi, perin pohjainen agraarireformi ja teollisuuden sosialisointi sekä valtiomuotokysymyksessä Unkarin tapainen valtiomuoto kenraali Franco valtionhoitajana. Jälkimäiset taas vaativat monarkian palauttamista, ollen kuningasehdokkaana Alfonson kolmas poika Juan, katolisen kirkon ja jesuiittain vaikutuksen palauttamista kansanopetukseen sekä suurien maanomaisuuksien säilyttämistä.

Olen kuitenkin näistä erimielisyyksistä, jotka koko kansalaissodan aikana ovat olleet vilkkaan pohdinnan alaisina diplomaattipiireissä Lisboassa, saanut sen käsityksen, että niitä on liioteltu ja tähän käsitykseen näkyvät virkaveljeni sekä Lisboassa että täällä melkein poikkeuksetta yhtyvän. Tällöin on kuitenkin mainittava, että molempien suuntien välillä vallitsevien periaatteellisten erimielisyyksien selvittely on hiljaisen sopimuksen perusteella lykätty sodan loppuun. Luulisin kuitenkin, että ainakin niin kauan kun Franco pysyy asioiden johdossa, hänen onnistuu ylläpitää kuria.

En tahdo kuitenkaan olla tässä yhteydessä selostamatta yhtä jyrkkää poikkeusta edelläesitetystä käsityskannasta. Lounailin nimittäin viime viikolla Saint Jean de Luzissa Yhdysvaltain Espanjan entisen suurlähettilään kanssa ja jouduimme tällöin laajaan ajatusten vaihtoon nykytilanteesta Espanjassa. Mr. Bowers, joka kuuden vuoden aikana ja aina tasavallan luhistumiseen saakka on toiminut suurlähettiläänä Espanjassa, asuen sisällissodan puhkeamisesta lähtien Saint Jean de Luzissa, katsoi puolestaan Espanjan tulevaisuuden hyvin synkäksi. Hän lausui

olevansa vakuutettu siitä, että vielä tämän vuoden aikana syntyisi Espanjassa uusi sisällissota, nimittäin Espanjan falangin ja karlistien välillä. Tässä sodassa, joka muodostuisi aivan lyhytaikaiseksi, mutta sitä verisemmäksi, perisivät falangistit voiton, koska heidän kannattajamääränsä oli huomattavasti lukuisampi kuin karlistien ja seurauksena tulisi olemaan Espanjan täydellinen luisuminen Saksan ja Italian vaikutusvallan alaiseksi.

Nyt on kuitenkin otettava huomioon, että Mr. Bowers on katkeroitunut Franco Espanjalle ¹⁾ sekä että hän on hyvin subjektiivinen, joten hänen lausuntojaan yleensä on käsiteltävä cum grano salis, mutta koska hän epäilemättä on lahjakas mies ja omistaa syvän tuntemuksen Espanjan maasta ja kansasta, olen katsonut olevan aihetta näin laajalti selostaa hänen puheitaan. Kun Mr. Bowers antoi minun ymmärtää, että hän on presidentti Roosveltin läheinen ystävä, ²⁾ käytin tilaisuutta hyväkseni kysyäkseen häneltä, mitä tulisi tapahtumaan elleivät Hitler ja Mussolini, kuten todennäköistä oli, antaisi suopeata vastausta presidentin vetoomukseen. ³⁾ Mr. Bowers vastasi tähän, että voisi tietysti ajatella välien katkaisemista Yhdysvaltain sekä Saksan ja Italian välillä, jos vastauksilla olisi presidentin kunniaa loukkaava muoto, mutta todennäköisintä olisi, ettei mitään tulisi tapahtumaan, sillä taloudellisten pakotteiden soveltamisesta oli olemassa liian huonoja kokemuksia.

Tulen seuraavassa raportissani selostamaan vaikutelmiani ensi käynnistäni Madridissa.

Asiainhoitaja: *Wenzel Michaelsson*

- 1) Täällä kerrotaan, että häneltä olisi kielletty agreementti Negrinin hallitusta kohtaan julkisesti osottamiensa sympatioiden ja Francoa halventavien lausuntojensa vuoksi. Re-lata refero.
- 2) Hän kertoi m.m. äskettäin tekemällään lyhyellä Amerikan matkallaan kolmasti lounailleen kahden kesken presidentin kanssa.
- 3) Keskustelu tapahtui 18/4.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C9

ASIA: _____

Sau Sebastianissa olevan Calctyston rap. Q.

Ministeri: Buchelman

8/5-39.

Min / Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

San Sebastianissa 8 p:nä toukokuuta 1939.

N:o 296/50/39.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
16 172 *h.* 39
12/6.39
5 C9

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia oheisena Ministeriölle lähettää kuutena kappaleena raporttini n:o 2

Espanja maailman huomion kohteena.

Asiainhoitaja: *Kesä-Maria Räsänen*

San Sebastian

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

S. Sebastianissa 8 p:nä touko kuuta 1939.

Asia: Espanja maailman huomion
kohteena.

16 172/ae. 39
12/6-39
5 Cg

Espanjaan kohdistuvat hälytysuutiset maailman - lehdistössä jatkuvat herkeämättä. Välillä syytetään Espanjaa siitä, että uusia italialaisia joukko-osastoja on saapunut tänne sisällissodan päätyttyäkin, väliin taas siitä, että joukkoja keskitetään Espanjan mantereelle vastapäätä Gibraltaria, kai tarkoituksessa valloittaa mainittu linnoitus. Viimeisin uutinen on joukkojen lähettäminen Espanjan Marokkoon, tarkoituksessa äkkirynnäköllä valloittaa Tanger. Ja mikä pahinta, arvostelukyvottomat henkilöt uskovat kaikkia näitä huhuja tosiksi, vaikka esim. koko maailman pitäisi tietää, että juuri samaan aikaan kun hälytysuhuja Tangerista levitettiin, tapahtui demobilisoitujen maurilaisjoukkojen palauttaminen kotikonnuilleen.

Espanjalaiset viranomaiset suhtautuvat ulospäin ihailtavalla tyyneydellä kaikkiin näihin huhuihin. Ainoa reaktio on lyhyt kategorinen dementia, mutta olisi erehdys luulla, että syytökset täällä ilman muuta unohdettaisiin. Niiden vaikutus on aivan päinvastainen ja luonnollisesti Saksa ja Italia eivät ole käyttämättä hyväkseen täällä syntynyttä katkerata mielialaa.

Tapasin eilen erään tunnetun liikemiehen, Espan -

JAKELUOHJE:

tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

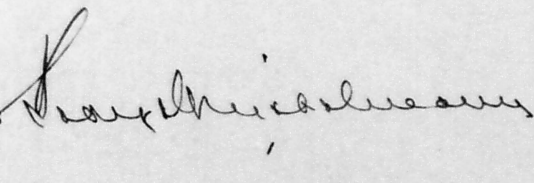
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

jan paperitrustin presidentin, jolla pitkät ajat on ollut lii-
keyhteyksiä Suomeen. Keskusteltuamme mahdollisuuksista saada uu-
delleen käyntiin selluloosan ja puumassan vienti ~~Espanjasta~~
Suomesta Espanjaan, puhuteltavani, joka on naimisissa erään tun-
netun politikon tyttären kanssa ja senvuoksi poliittisesti hy-
vin informoitu, sanoi olevan aivan käsittämätöntä, mihin Eng-
lannin ja Ranskan lehdistö pyrkii levittämällä vääriä tieto-
ja Espanjasta. Sekä Englannille että Ranskallehan tarjoutuisi
mitä loistavimpia ansiomahdollisuuksia Espanjan uudelleen ra-
kentamisen yhteydessä, sillä Saksa ja Italiahan eivät tunne-
tuista syistä kykenisi rahoittamaan Espanjaa. Tiedustellessani
häneltä, tuntuiko Saksan ja Italian taloudellinen puristus tääl-
lä hyvin raskaalta, mainitsi hän, että velka Saksalle oli jo
viimeiseen pfennigiin saakka maksettu erilaatuisissa tuotteissa,
jotavastoin Italialle vielä oltaisiin velkaa pienempi määrä.
Velat maksettua voisi Espanjan talouselämä taas hengittää va-
paammin ja itse määrätä, millä suunnalla maailmaa se tahtoi
solmia suhteita.

Asiainhoitaja.



ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

San Sebastianissa olevan lähetystön rap. n:o 3.

Asiakäsikirja Winkelmann

17/5 1939

Min. Pol.

LÉGATION DE FINLANDE

San Sebastianissa 15 päivänä toukok. 1939.

N:o 324/56/39.

| | | |
|----------------------|--------|-------|
| ULKOASIAINMINISTERIO | | |
| № 12/171 Pal. 1939. | | |
| 19/5-39 | № | Liik. |
| RYHMÄ | OSASTO | ASIA |
| 5 | C9 | |

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia oheisena lähettää kuutena kappaleena raporttini n:o 3 Vaikutelmia Madridista.

Asiainhoitaja: *[Signature]*

San Sebastian SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

S. Sebastian ssa 15 p:nä touko kuuta 19 39.

| | | |
|---------------------------|-----|------|
| ULKOASIAINMINISTERIÖ | | |
| 19/5 - 39/12/121 Pal 1939 | | |
| 19/5 - 39/12/121 | Pal | 1939 |
| 5 | C9 | |

Asia: Vaikutelmia Madridista.

Kun melkein kolmen vuoden poissaolon jälkeen jälleen saapuu Madridiin, ja on tilaisuudessa toteamaan kaiken pääkaupungissa tapahtuneen hävityksen, ei sivullinenaan voi olla asettamatta itselleen kysymystä, minkä vuoksi kaiken tämän on täytynyt tapahtua, kun tarkoitus olisi voitu saavuttaa ilman ainoatakaan tykinlaukausta nälkiinnyttämälä Madridin, joka kuitenkin tapahtui. Kuinka paljon suuremmalla syyllä espanjalaiset ja ennen kaikkea Madridin suunnattomia kärsimyksiä kokenut väestö ajattelee samalla tavalla, ja heihin nähden liittyy vielä se katkera tunnelma, että omat maamiehet ovat aikaansaaneet kaiken tämän hävityksen ja aiheuttaneet sen sanomattoman kurjuuden, joka tätä nykyä Madridissa vallitsee. Ja kun tietää, että pommituksen tarkoituksena ei ollut mikään muu kuin väestön moraalisen vastustuksen murtaminen, täytyy ihailen todeta, miten Madridin väestö kolmen vuoden lakkaamattomasta hermojännityksestä huolimatta säilytti mielenmalttinsa.

Olin tilaisuudessa Madridissa ollessani puhuttelemaan lukuisia pieneläjiä, kuten lähetystön palveluskuntaa ja heidän sukulaisiaan ja tuttaviaan, jotka tulivat puheilleni.

JAKELUOHJE: tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kun kysyin heiltä, eivätkö he olleet onnellisia kun sota nyt oli päättynyt ja rauhalliset olot taas palautumassa, myönsivät he tosin, että kärsimykset olivat olleet liian suuret, jotta niitä ajan mittaan olisi voinut kestää, mutta toiselta puolen en voinut heissä tavata mitään innostusta, vaan päinvastoin väsymystä ja synkkää resignatiota. He antoivat ymmärtää, että he ennen kaikkea pelkäsivät sitä, että jos nyt julkisesti osotaisi tyydytystään ja regime aikanaan taas muuttuisi, odottaisi heitä kosto uusien vallanpitäjien puolelta. Puhe siitä, että regime lähiaikoina muuttuisi, on tietysti lapsellista, mutta on se omiaan kuvaamaan sitä epävarmuuden tunnetta, joka täällä sodan päättymisestä huolimatta eräissä yhteiskuntakerroksissa vallitsee.

Olen lukenut sanomalehtikirjoituksia, joissa täysin väheksytään Madridissa tapahtunut hävitys. En voi tulla muuhun tulokseen kuin että mainitut lehtimiehet ovat autolla ajaneet kaupungin läpi ja viettäneet muun aikansa jossakin pääkaupungin ravintoloista. Hävitys on paljon perinpohjaisempi kuin olisin voinut kuvitella. Tapasin erään vanhan tuttavani, joka väitti, että ainakin kymmenesosa kaupunkia oli raunioina. Omasta puolestani olisin halukas menemään vieläkin pitemmälle. Kun autolla saapuu Madridiin tekee aluksi tyrmistyttävän vaikutuksen nähdä niissä esikaupungeissa, jotka vielä ovat säilyneet, kahden metrin korkuisia sementtimuureja varustettuina kuularuiskuaukoin ja nämä linnoitukset ovat rakennetut kadun pituussuuntaan kummallekin puolelle noin kolmen metrin päässä talorivistä. Kun nämä suojamuurit eivät olleet rakennettu kadun poikki, kysyin maalikkona eräältä upseerilta selitystä tähän, jolloin hän ilmoitti

että tarkoituksena oli ollut kuularuiskutulella hallita kaikki ne sivukadut, joita myöten vihollinen voisi tunkeutua kaupunkiin. Kun sitäpaitsi kaikki talot, joiden strateeginen asema oli jostakin merkityksestä, olivat ylintä kerrosta myöten linnoitettu, s.o. järjestetty kuularuiskupesäkkeiksi, voidaan hyvällä syyllä väittää Madriidin olleen valloittamattoman.

Mitä sitten itse hävityksen tulee, oli se vallan kaunistuttava. Suunnattomat rintamanpuoleiset esikaupungit satoine taloineen olivat maan tasolla, ei kiveä kiven päällä, ja kun sitten erään upseerin opastuksella olin tilaisuudessa tarkastamaan rintamaa Madriidin ulkopuolella n.s. yliopistokaupungissa, joka oli Madriidin ylpeys ja joka juuri ennen sisällissotaa oli valmistumaisillaan, ei tästä monia satoja miljoonia kysyneestä suurenmoisesta rakennusryhmästä ollut mitään jäljellä. Hävitys oli täydellinen. Mutta hävitys ei rajoittunut ainoastakaan laajoihin esikaupunkeihin, vaan ulottui se myöskin keskikaupungille. Madriidin pääkadulla, Grand Via, jonka miniatyyri vastine on Esplanaadi Helsingissä, olivat tosin useimmat talot pystyssä, mutta kun niitä tarkemmin tutki huomasi, ettei niistä ollut muuta kuin seinät jäljellä. Ne talot taas, ja tämän huomasi etenkin ylhäisön kaupunginosissa, jotka olivat säästyneet pommitukselta, olivat ryöstetty putipuhtaiksi. Se talo, jossa lähetystö aikaisemmin oli asustanut, oli niin tyhjä, että vieläpä ovet ja akkunanpieluksetkin oli käytetty polttoaineeksi.

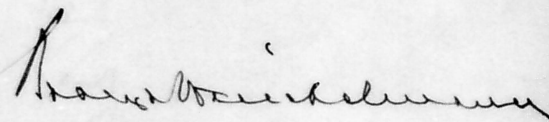
Madriidia uhkasi kuitenkin vielä paljon suurempi hävitys kuin mitä edellä olen esittänyt, joka kuitenkin viime hetkessä saatiin ehkäistyksi. Kuten tunnettua oli Negrinin hallituksen paettua kommunistien puolelta suunniteltu ryöstää kaik-

ki, mitä vielä ryöstettävissä oli ja sen jälkeen räjäyttää Madrid ilmaan, jossa tarkoituksessa dynamiittipanokset jo oli järjestetty kaikkiin hallintorakennuksiin ja ylhäisön palatseihin Salamanca nimisessä kaupunginosassa. Kun tämä tuli tunnetuksi, muodostettiin tunnettu puolustusjunta, joka kenraali Miajan, eversti Cassadon ja cortesin entisen puhemiehen professori Besteiron johdolla otti vallan käsiinsä ja, kutsuen joukkoja rintamalta, ryhtyi ilmisotaan kommunisteja vastaan. Tässä taistelussa hävisivät, kuten tunnettua, kommunistit, puolustusjunta telotti heidän johtajansa everstit Barcelon ja Ortitzin ynnä suuren joukon vähemmän tärkeitä kommunistisia tekijöitä, mutta edellämaintujen henkilöiden ansioksi jää, että Madrid säilyi täydelliseltä hävitykseltä. Heistä pakenivat myöhemmin Miaja ja Cassado ulkomaille ja ainoa jällellejäänyt prof. Besteiro istuu vankilassa odottamassa tutkintoa ja tuomiota.

Madridin jälleenrakentaminen, puhumattakaan muitten hävitettyjen paikkakuntien jälleen rakentamisesta, tulee tietysti kysymään suunnattomasti aikaa ja varoja. Nykyinen järjestelmä, jonka vallitessa ministeriöt on sijoitettu eri paikkakunnille, m.m. on ulkoministeriö Burgoksessa, haaraosastoineen San Sebastianissa, kauppaministeriö Bilbaossa, rahaministeriö Salamancassa, sisäministeriö Valladolidissa j.n.e., tuottaa tietysti suunnattomia hankaluuksia, etenkin kun junayhteyttäkään ei toistaiseksi ole voitu järjestää muuta kuin hyvin puutteellisesti ja pääasiassa armeijan tarpeita silmälläpitäen. Täällä puhutaan kyllä suunnitelmista ottaa isompi laina ulkomailta, mutta toistaiseksi eivät neuvottelut, mikäli väitetään, Francon itsepäisyyden vuoksi, ole johtaneet tuloksiin, huolimatta siitä, että kaikki asi-

antuntijat ovat hänelle selittäneet sen välttämättömyyttä. Tappasin tuonnottain sveitsiläistä pankkikonsortiota edustavan, lainapuuhiissa täällä olevan henkilön, joka kertoi, että sittenkun oli ajateltu lainan, jonka määrä oli 25 milj. puntaa, sijoittamista Hollantiin ja Sveitsiin, Shell yhtiö suurimpana intressentinä, olisi toiveita siitä, että Franco antaisi kannatuksensa lainan ottamiselle.

Asiainhoitaja:



ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 9

ASIA:

San Sebastianissa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Asiainhoitaja Winkelmann

24/5 1939.

Min/Pst.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

San Sebastianissa, 24 p:nä toukokuuta 1939.

N:o 354/64/39.

| | | |
|--------------------------|--------|------|
| ULKOASIAINMINISTERIÖ | | |
| No 13 / 171 Pal O. 1939. | | |
| 20/5-39 | | LTN. |
| RYHMÄ | OSASTO | ASIA |
| 5 | C9 | |

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e .

Täten on minulla kunnia oheisena
Ministeriölle lähettää kuutena kappaleena
raporttini n:o 4

Voittoparaati Madridissa.

Asiainhoitaja:

Augustin Cholovian

San Sebastiani SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

S. Sebastianissa 24 p:nä touko kuuta 1939. 13/171 Pal D. 1939.

Asia: Voittoparaati Madridissa.

| | | |
|----------------------|--------|------|
| ULKOASIAINMINISTERIÖ | | |
| 20/1-39 | | |
| RYHMÄ | OSASTO | ASIA |
| 5 | 29 | 1 |

Päivämäärään nähden moneen kertaan lykätty voittoparaati pidettiin Madridissa tämän kuun 19 päivänä. Tilaisuuteen kutsutut lähetystöjen päälliköt ynnä sotilasaloja edustavat attaseat olivat täysilukuisesti saapuvilla. Kenraali Franco, kenraalistonsa ympäröimänä, otti vastaan paraatin erityisellä korokkeella, jonka vierellä oli kaksi muuta koroketta, toinen diplomaattikunnalle ja toinen maurilaiselle ylhäisölle, jotka pitkissä valkoisissa viitoissaan ja valkoisine turbaaneineen tekivät maalauksellisen vaikutuksen. Paraatiin otti osaa 120.000 miestä ja kesti se kuusi tuntia. Jalkaväki marssi 18 miehisissä rivistöissä, ratsuväki taas 12 hevosen rivistöissä. Samana päivänä oli juhlanäytäntö teatterissa. Seuraavana päivänä otti kenraali Franco vastaan diplomaattikunnan, kuten kutsukirjeessä sanottiin, "Escorialin kuninkaallisessa luostarissa". Mitään puheita ei tilaisuudessa pidetty. Tähän päättyivät voittoparaatin juhlat. Seuraavana päivänä otti kenraali Franco Leonissa vastaan saksalaisten joukkojen (Legion Condór) ohimarssin. Franco kiitti saksalaisia hyvin suoritetusta työstä ja pyysi heitä palatesaan nyt kotimaahansa saattamaan lämpimimmät tervehdyksensä Saksan kansalle, sen armeijalle ja Fuhrerille, joka vaaran hetkenä

JAKELUOHJE: tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ymmärsi Espanjan.

Maallikkona en kykene arvostelemaan paraattia sotilalliselta kannalta ja kun uusi sotilasiamiehemme ei myöskään vielä ole ehtinyt saapua tänne, rajoitun muutamiin ylimalkaisiin havaintoihin.

Paraatiin otti osaa, kuten sanottu, 120.000 miestä, ollen kaikki aselajit edustettuina. Taivaalla liiteli 60 lentokonetta, joiden esitysten huippukohta oli muodostelma sisältävä nimen Franco. Maallikkokin voi todeta, että ohimarssivien joukkojen ryhti oli erinomainen, huolimatta siitä, että, kuten eräs espanjalainen yleisesikuntaupseeri tilaisuudessa kertoi, monet heistä olivat ainoastaan kymmenen päivän harjoituksen jälkeen komennettu juoksuhautoihin. Myös vaatetus ja aseistus olivat ensiluokkaiset. Paraatiin ottivat osaa niinhyvin italialaiset kuin saksalaiset joukot kokonaisuudessaan. Italialaisia oli kaikkiaan 17.000 miestä, joista puhtaasti italialaisia joukko-osastoja 12.000 ja loput yhdistettyjä espanjalaisia ja italialaisia joukkoja italialaisen päällystön johdolla. Saksalaisia oli kaikkiaan 4.000 miestä, kaikki motorisoituja. Oli muuten mielenkiintoista nähdä, kuinka suosionosoitukset saksalaisille olivat huomattavasti vilkkaammat kuin italialaisille. Kuten tunnettua riippuu tämä siitä, että saksalaiset täällä olonsa aikana ovat aina osottaneet mitä suurinta tahdikkautta, kun taas italialaiset, kuten eräs espanjalainen minulle huomautti, ovat kohdelleet heitä "comme une race inférieure", joka osottaa espanjalaisen mentaliteetin hyvin huonoa tuntemusta. Enimmät suosionosoitukset saivat tietysti omat joukot.

Koska italialaisten joukkojen monilukuisuus (heidän

ohimarssinsa kesti puolitoista tuntia) herätti diplomaattien keskuudessa näkyvää huomiota, katsoi eräs korokkeella oleva espanjalainen yleisesikuntaupseeri asiakseen selittää, ettei siitä pitäisi tehdä vääriä johtopäätöksiä, koska kaikki niinhyvin italialaiset kuin saksalaiset joukot ottivat osaa ohimarssiin, kun taas espanjalaisista joukoista, joiden lukumäärä lähenteli 700.000 miestä, otti osaa ainoastaan yksi rykmentti (neljä pataljoonaa) kustakin divisionasta.

Mitä muuten italialaisten joukkojen poiskuljettamiseen tulee, julkaisi Agencia Stefani eilen uutisen, jossa sanotaan, että kaikki joukot tullaan siirtämään pois ennen tämän kuun loppua. En ^{ole} ollut tilaisuudessa saamaan vahvistusta tälle tiedolle, jota kuitenkin tšekäläisissä diplomaattipiireissä pidetään varsin todennäköisenä, mutta jos tieto on oikea, täytynee tämän yhteydessä alituisesti levitettyjen hälytysshuhujen, joihin täällä on suhtauduttu ihailtavalla tyyneydellä, lopullisesti vaieta.

Asiainhoitaja:

Kaarlo Niemeläinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 9

ASIA: _____

San Sebastianissa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Asiainhoitaja Winckelman

26/5-1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 358/65/39.

San Sebastianissa 26 p:nä toukokuuta 1939.

| | | |
|----------------------|--------|------|
| ULKOASIAINMINISTERIÖ | | |
| N:o 17/172 Pal 1939. | | |
| 20/5-39 | | |
| RYHMÄ | OSASTO | ASIA |
| 5 | C9 | |

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia oheisena Mi-
nisteriölle lähettää kuutena kappaleena ra-
porttini n:o 5

Keskustelu marsalkka Retainin kanssa.

Asiainhoitaja: *M. K. K. K.*

San Sebastiani

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

S. Sebastiani 26 p:nä touko kuuta 1939. 14/122 Sal D. 1939.

Asia: Keskustelu marsalkka Pe -
tainin kanssa.

| | | |
|----------------------|--------|------|
| ULKOASIAINMINISTERIO | | |
| 20/1-39 | | |
| RYHMÄ | OSASTO | ASIA |
| 5 | C9 | |

Käydessäni virallisella tervehdyskäynnillä marsalkka Petainin luona, olin tilaisuudessa keskustelemaan hänen kanssaan aktualisista kysymyksistä. Kun tiedustelin hänen käsitystään nykytilanteesta, luuli hän minun tarkoittavan tilannetta Ranskassa ja mainitsi tällöin, että sittenkuin Front Populaire, kuten hän toivoi ikiajoiksi, oli romahtanut, olivat olot huomattavasti kehittyneet parempaan päin. Aika oli kuitenkin siksi ankea, ettei ranskalaisten pitäisi tuudittautua mihinkään optimismiin, vaan valppaasti seurata olojen kehitystä.

Keskusteltaessa ranskalais-espanjalaisista suhteista, tuntui marsalkka jonkun verran huolestuneelta siitä, että vireilläolevat asiat edelleenkin odottivat ratkaisuaan. Hän huomautti, että espanjalaisten pakolaisten lukumäärä Ranskassa oli nykyään noin 450.000, mutta että neuvotteluissa heidän kotiuttamisestaan ei vielä oltu päästy pitemmälle kuin että espanjalaiset olivat suostuneet vastaanottamaan 400 pakolaista päivässä. Tämä tietäisi sen, että, ellei parannusta saada tilanteeseen, kotiuttaminen tulisi kestämään kolme vuotta. Kun lisäksi on otettava huomioon, että pakolaisten ravitseminen nykyään maksaa Ranskan valtiolle 4 milj. frangia päivässä sekä että nuo

JAKELUOHJE: tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

villiintyneet joukot tuottavat alituisesti suoranaista aineellista vahinkoa lähiseuduilla asuville ranskalaisille, ymmärtää kuinka paljon huolia Ranskalla on heistä. Tästä huolimatta, mainitsi marsalkka, espanjalaiset, jotka ovat suunnattomassa rahanpuutteessa, vaativat Mont Marsanin pankkiin jo kauan aikaa ennen sotaa sijoitetun kultavarastonsa takaisin luovuttamista, ja joskin hän, marsalkka, omasta puolestaan olisi valmis luovuttamaan sen heille, oli Ranskan hallitus kuitenkin jyrkästi kieltäytynyt siitä, ennenkuin neuvotteluissa vireilläolevista kysymyksistä oli päästy tyydyttäviin tuloksiin.

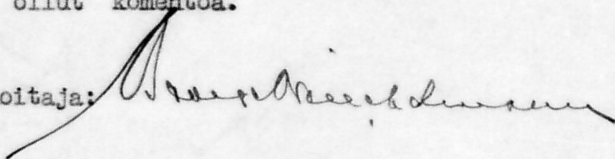
Madridin voittoparaati oli marsalkkaan tehnyt erinomaisedullisen vaikutuksen. Leikillisenä miehenä hän kuitenkin huomautti, että jos hän olisi tietänyt Saksan ja Italian suurlähettiläiden, molemmat siviilimiehiä, saapuvan univormuissa, jotka olivat täysin sotilaallisia, olisi hän puolestaan saapunut shakettissa ja silinterissä.

Tiedustellessani marsalkan mielipidettä saksalaisten ja italialaisten joukkojen poissiirtymisestä, ei hän tahtonut epäillä sitä, etteikö lähiaikoina tulisi ⁿⁱⁱⁿ tapahtumaan, mutta hän lisäsi, että saksalaiset olivat painaneet syvän henkisen leimansa Espanjan falangiin sekä että heidän vaikutustaan täällä kyllä tullaan jatkuvasti tuntemaan, joskin vähemmän näkyvässä muodossa kuin tähän asti.

Esimerkkinä marsalkan huumorintajusta voin mainita, että hän hyvästellessään minua sanoi suunnilleen seuraavasti: "Kyllä kai Teidän sentään täytyy myöntää, että on hyvin tehty 83 vuotiaana olla sekä Ranskan puolustusneuvoston puheenjohtaja, mikä toimi ei suin-

kaan ole mitään leikintekoa, että suurlähettiläs, joskin ehkä vähemmin onnistunut". Hän huomautti myös moneen kertaan, ettei hän suinkaan ollut eläkkeellä, vaan edelleenkin aktiiviupseeri, joskaan hänellä ei ollut komentoa.

Asiainhoitaja:

A handwritten signature in dark ink, appearing to be a cursive name, possibly "Matti Mäkelä". The signature is written over the printed text "Asiainhoitaja:" and extends to the right.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

San Sebastianissa oleva lähetystön rap. n:o 6.

Asiainhoitaja Winckelmann.

5/6 1939.

Min./Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

San Sebastianissa 5 p:nä kesäkuuta 1939.

N:o 384/73/39.

| | | |
|---------|------------|----|
| No | 15.172 ka. | 39 |
| 10/6-39 | | |
| 5 | C9 | |

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia oheisena
Ministeriölle lähettää kuutena kappaleena
raporttini n:o 6

Eräitä keskusteluja.

Asiainhoitaja:

Kaarlo Kivimäki

San Sebastian SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

S. Sebastianissa 5 p:nä kesä kuuta 19 39.

Asia: Eräitä keskusteluja.

| | | |
|--------------|-----------|----|
| ULKOASIAINMI | | |
| No | 15172 he. | 39 |
| 10/6-39 | | |
| OSASTO | | |
| 5 | Cg. | |

Suorittamillani tervehdyskäynneillä tšekäläisten lähetystöpäällikköjen luona olen ollut tilaisuudessa keskustelemaan niinhyvin yleisestä kansainvälisestä tilanteesta kuin erikseen tšekäläisistä oloista.

Seuraavassa selostetaan lyhyesti mainittuja keskusteluja, mikäli niillä on yleisempää mielenkiintoa.

Italian suurlähettiläs kreivi Viola de Campalto, jonka kanssa keskustelu tapahtui muutamia päiviä ennen italialaisten joukkojen lähtöä, mainitsi tiedusteluuni, tulisiko italialaisia sotilasohjaajia jäämään tänne, kuten täällä yleisesti on kerrottu, ettei niin tulisi tapahtumaan, vaan poistuisivat italialaiset joukot viimeistä miestä myöten niinhyvin Espanjan mantereelta kuin myös lentovoimat Balearien saarilta. Hän huomautti, että espanjalaiset olivat oppineet suunnattoman paljon sotataittoa kansalaissodan aikana, joten he tulisivat toimeen ilman ulkomaalaisia sotilasohjaajia. Kuvaavana espanjalaisille mainitsi suurlähettiläs, että vaikka yhdistyneet italialais-espanjalaiset joukko-osastot, jossa päällystö oli italialaista, oli muodostettu espanjalaisten pyynnöstä, ei espanjalainen luonne sallinut, että helle suoranaisesti opetettiin sotataittoa. Sitävastoin

JAKELUOHJE:

tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

he mitä suurimmalla tarkkuudella seurasivat italialaisten toimintaa ja olivat erinomaisia matkijoita.

Mitä olojen kehitykseen Espanjassa, lähinnä taloudellisessä mielessä, tuli, sanoi suurlähettiläs tilanteen näyttävän varsin synkältä. Valtiorahasto on aivan tyhjä, ranskalaiset ovat kieltäytyneet luovuttamasta sitä kultamäärää, arvoltaan toista miljardia frangia, joka on talletettu ranskalaiseen pankkilaitokseen erään jo maksetun lainan vakuudeksi, ennenkuin on saatu aikaan tyydyttävä sopimus ranskalaisille sisällissodassa syntyneiden vahinkojen korvaamisesta. Myös ne lainasuunnitelmat, jotka ovat olleet vireillä ja joista Suomenkin lehdistössä on ollut uutisia, ovat nyttemmin rauenneet. Viimemainittu johtui siitä, että pankkiirihuone Mendelsohn Amsterdamissa, joka ulospäin esiintyi lainanantajana, huomattiinkin olevan ainoastaan kyltti, jonka takana itse asiassa oli Lontoon City. Kun neuvotteluissa jo oltiin pääsemässä tuloksiin lainamäärästä, 25 milj. puntaa, ynnä lainaehdoista, vaativat englantilaiset poliittisia takeita, jolloin Franco, joka tahtoo säilyttää täydellisen puolueettomuuden, oli antanut määräyksen neuvottelujen keskeyttämisestä. Kun vielä tulee lisäksi se seikka, että kuluvan vuoden sato, syystä että aikaisemmin tasavaltalaisten hallussa olevalla alueella maanviljelystyöt oli melkein kokonaan laiminlyöty, tulee vallan riittämättömäksi, ei suurlähettiläs voinut käsittää miten ainakaan osittaista nälänhätää voitaisiin välttää. Suurlähettiläs lisäsi vielä, ettei hänen ollut, kaikista ponnistuksista huolimatta, onnistunut saamaan aikaan minkäänlaisia kauppasuhteita Italian ja Espanjan välillä. Osaksi se voi johtua tuotteiden yhtäläisyydestä, mutta pääsyy oli kyllä siinä, ettei Espanjalla ollut millä

maksaa.

Keskustelun siirtyessä Ranskan ja Italian välisiin suhteisiin, huomautti suurlähettiläs, että jos Ranska lähettäisi Lavalin, joka oli Mussolinin läheinen ystävä, neuvottelemaan Roomaan, saataisiin kaikki vireillä olevat riitakysymykset kädenkäänteessä selvitetyiksi. Laval ja Mussolini ovat nimittäin molemmat talonpoikaista juurta ja ymmärtävät toisiaan erinomaisesti. Ja mitä riitakysymyksiin tulee, niin vaikkakin niiden suhteen oli käytetty ylisanoja kummallakin puolella, olivat ne itse asiassa varsin mitättömät, jotta niiden takia kannattaisi ylläpitää epäystävällisiä suhteita. Suurlähettiläs huomautti, että itse Ranskassakin oli vaikutusvaltaisia henkilöitä, jotka pitivät täysin oikeutettuina Italian vaikutusvallan lisäämistä Dshibutin rautatiehen ja Suezin kanavan hallintoon ja Tunisiin nähden Italia ei pyytänytäkään muuta kuin statuutin laajentamista siinä mielessä, että olot tulisivat siellä asuville italialaisille siedettäväksi.

Suurlähettiläs oli optimistinen kansainvälisen tilanteen rauhalliseen kehitykseen nähden. Hän huomautti, että yltävään akselivallat kuin länsivallat tahtoivat sotaa sekä viittasi Mussolinin ~~Mussoliniin~~ viime puheeseen, jossa tämä oli todennut, ettei sodan arvoisia riitakysymyksiä millään taholla ollut. Puhuttaessa Saksasta hän mainitsi, ettei voinut olla muuta kuin yksi käsitys siitä, että Saksan menettely Tšekoslovakiassa oli leimattava ilmeiseksi väkivallaksi (hän varoi kuitenkin puhumasta mitään Albaniasta) sekä arveli, että Danziin nähden löydettäisiin sovinnollinen ratkaisu, joskaan se ei tulisi täysin tyydyttämään Puolaa. Danzig, joka epäilemättä oli saksalaista maata, olisi Hitlerille helpommin järjestettävissä kuin

Tsekkoslovakia.

Englannin suurlähettiläs Sir Maurice Drummond Petersen oli edellistä paljon harvapuheisempi. Puhuttaessa tilanteesta täällä, huomautti hän sen vielä olevan niin sekavan ja mielten vielä niin kiihtyneitä, ettei olojen vastaisesta kehityksestä voitu sanoa yhtään mitään. Sen vuoksi hän oli myöskin lykännyt raporttinsa laatimisen kunnes tilanne selvenisi jonkun Francon julkilausuman yhteydessä. Foreign Office ei myöskään ollut toistaiseksi antanut hänelle minkäänlaisia ohjeita esiintymiselleen täällä. Suurlähettiläs arveli, että täällä olevan kahden poliittisen pääsuunnan välillä vallitsevia erimielisyyksiä oli liioiteltu sekä että ne olivat sovitettavissa.

Asiainhoitaja:

Heinz Bismarck

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C9

ASIA: _____

San Sebastianissa olevan lähetystön rap. 7.

Ministeri Winckelman.

16/6 1939

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 403/80/39.

San Sebastianissa 16 p:nä kesäk. 1939.

| | | |
|----------------------|--------|--------|
| ULKOASIAINMINISTERIO | | |
| 17/172 Sal D. 19 39 | | |
| 9/6.39 | No | Liitt. |
| RYHMÄ | OSASTO | ASIA |
| 5 | C9 | |

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia oheisena lähettää kuutena kappaleena raporttini n:o 7 Lisää selostuksia keskusteluista.

Asiainhoitaja: *J. K. K. K.*

San Sebastiani SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

S. Sebastianissa 16 p:nä kesä kuuta 1939.

Asia: Lisää selostuksia keskus-
teluista.

| | | | |
|-----------------------|--------|------------|----|
| ULKOASIAINMINISTERIÖN | | 17/172 lae | 39 |
| 19/6-39 | K2 | Liitt. | |
| RYHMÄ | OSASTO | ASIA | |
| 5 | C9 | | |

Tavateessani äskettäin Portugalin tšekäläisen suur-
lähettillään, entisen kauppaministerin tohtori Pereiran, joka on
toiminut lähes kymmenen vuotta Salazarin kabinettipäällikkönä
ja jota pidetään Espanjan erikoistuntijana, lausui hän, tiedus-
dustellessani hänen käsitystään nykytilanteesta Espanjassa, sen
päivä päivältä kehittyvän parempaan päin, vaikka runsaasti ai-
kaa vielä tulisi kulumaan ennenkuin olot normalisoituisivat.
Kun kysymys Espanjan liittymisestä antikominternpaktiin tuli pu-
heeksi, sanoi hän sen johtuneen osaksi harjoitetusta painostuk-
sesta, osaksi taas puhtaasti sentimentaalisista syistä, jotka
täällä esittävät suurempaa osaa kuin yleensä luullaan, ilman
että liittymistä olisi tulkittava siten, että Espanja sen kaut-
ta olisi sitoutunut seuraamaan jotakin määrättyä ulkopoliittis-
ta suuntaa. Suurlähettiläs kertoi, että samat syyt olivat osak-
si aiheuttaneet Espanjan eroamisen kansainliitosta, mutta että
pääsyynä siihen ehkä oli ollut kansainliittoelinten aiheeton
sekaantuminen puuttumattomuuskomitean toimintaan sekä heidän jär-
jestämiensä tutkimuskomisionien toteamiset siviiliväestöön koh-
distuneista tarkoituksellisista ilmapommituksista.

Faavin nuntio taas puolestaan kertoi, että kahden

JAKELUOHJE:

tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

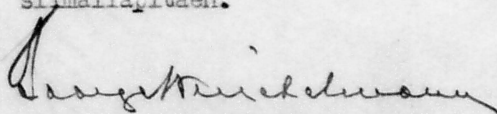
Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

täkäläisen poliittisen suunnan välillä vallitsevia erimielisyyksiä oli liioiteltu sekä että hänen käsityksensä mukaan oli kenraali Francon ympärille muodostumassa ryhmä patriootteja, jotka kykenisivät paralysoimaan kaikkien niiden toiminnan, jotka halusivat kylvää epäsofia espanjalaisten keskuudessa. Tähän on minun kuitenkin lisättävä, että tapasin eilen Sveitsin takäläisen lähettilään, joka kertoi aivan varmoista lähteistä kuulleen, että kenraali Franco oli toukokuun alussa ollut epäonnistuneen murhayrityksen kohteena poliittisten vastustajiensa puolelta, minkä johdosta satakunta henkilöä oli teloitettu, niiden joukossa joukko korkeampia upseereja. Tapahtuma, joka oli pysynyt täysin salassa myös takäläisten ulkomaalaisten lehtien kirjeenvaihtajilta, joten siitä ei ulkomaan lehdistössäkään ollut näkynyt mitään uutisia, oli ollut pääsyynä siihen, että Madridin voittoparaati useampaan otteeseen oli lykkäytynyt Francon henkilökohtaista turvallisuutta silmälläpitäen.

Asiainhoitaja:



ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

San Sebastianissa olevan lähetetty raportti n:o 58.

Asiainhoitaja Winkelmann

20/6 1939

SUOMEN LÄHETYSTÖ

San Sebastiánissa 30 p:nä kesäk. 1939.

N:o 443/94/39.

| | | |
|----------------------|--------|-------|
| ULKOASIAINMINISTERIÖ | | |
| 18/172 Pal. 39. | | |
| 72-39 | 149 | 171 |
| KYHÄ | OSASTO | POSTI |
| 5 | C9 | |

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia lähettää oheisena kuutena kappaleena raporttini n:o 8 Espanja ja Ranska.

Asiainhoitaja:

Ernst Meinhold-Lindner

San Sebastiani SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

S. Sebastianissa 30 p:nä kesä kuuta 1939.

Asia: Espanja ja Ranska.

| | | |
|----------------------|-------|-------|
| ULKOASIAINMINISTERIÖ | | |
| 18/172 Pal. 39. | | |
| 42-39 | NO | LIIT. |
| RYHMÄ | OKAUS | ASIA |
| 5 | C9 | |

Lounailin äskettäin Biarritzissä erään Ranskan tšekäläisen suurlähetystön korkean virkamiehen kanssa, jolloin Espanjan ja Ranskan väliset suhteet olivat keskustelun aiheena. Arveluuni, että Ranskalla ehkä olisi syytä käyttää hyväkseen psykologista momenttia, auttamalla Espanjaa sen nykyisissä vaikeuksissa, estää sen luisumista akselivaltojen vaikutusvallan alaiseksi, josta seurauksena voisi olla kolmas puolustettava raja Ranskalle, puhuteltavani lausui pääasiassa seuraavaa:

Ranskan suhtautumisen Franco-Espanjaan täytyi perustua täysin asialliselle pohjalle, eikä mihinkään tunteiluun, silläkin uhalla, että seurauksena voisi olla sellainen ulkopolitiittinen suuntautuminen Espanjan puolelta, joka tekisi kysymyksen kolmannelta rajasta aktuaaliseksi. Tämä uhka, jota lehdistössä on yliarvioitu, ei pelottanut Ranskaa, sillä mainittu raja oli tehokkaasti puolustettavissa verrattain vähäpätöisillä voimilla. Sitäpaitsi ei se puhetapa karkeine syytöksineen sopimusten täyttämättä jättämisestä, jota espanjalaiset lehdet päivittäin käyttivät Ranskasta, ollut omiaan herättämään ystävällisempiä tunteita Espanjaa kohtaan. Espanjaa pidetään Ranskan hallituspiireissä toistaiseksi suurena kysymysmerkkinä, jonka on an-

JAKELUOHJE:

tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nettava rauhassa selviytyä vaikeuksistaan. Puhuteltavani katsoi
voivansa luottamuksellisesti kertoa minulle, että juuri näistä
syistä johtuen ei Quai d'Orsay myöskään ollut antanut marsalk-
ka Fétainille mitään linjaa hänen esiintymiselleen täällä, vaan
toimii hän, niin sanoakseni, päivästä päivään, harkiten kunkin
esille tulevan kysymyksen in casu.^{x)} Ellei Espanja omin voimin
tule selviytymään, mikä, lähinnä taloudellisten vaikeuksien vuok-
si, on todennäköistä, vasta silloin voidaan ajatella aktiota län-
sivaltojen puolelta sen taloudelliseksi tukemiseksi, mutta siinä-
kin tapauksessa on Espanjalta saatava täysin luotettavat takeet
siitä, ettei annettava apu, joko välittömästi tai välillisesti,
muodostu avuksi akselivalloille.

Ranskalla ja Espanjalla, jatkoi puhuteltavani, on tätä
nykyä suuri joukko kysymyksiä, joiden selvittely käy hitaasti,
ja Espanja syyttää aiheettomasti Ranskaa sopimusten tahallista
täyttämättä jättämisestä. Vireilläolevat riitakysymykset ovat kaut-
taaltaan Ranskassa olevien espanjalaisten pakolaisten ja heidän
sinne oikeudettomasti tuomansa, joko Espanjan valtiolle tai yk-
sityisille kuuluvan omaisuuden yhteydessä ja olisi niiden pi-
tänyt saada ratkaisunsa niinkutsutuilla Bérard-Jordana sopimuk-
silla. Näin ei kuitenkaan kaikissa kohdin ole tapahtunut, syys-
tä että senaattori Bérardin neuvottelujen kuluessa Ranskan halli-
tukselle antamat informatiot olivat olleet jossakin määrin epä-
konsiiseja, saattaen Quai d'Orsaya siihen uskoon, että asioista,
jotka itse asiassa olivat jääneet avoimiksi, oli lopullisesti
sovittu. Huolimatta kaikista niistä kustannuksista ja muista

x) Puhuteltavani käyttämät sanat olivat melkein sanasta sanaan
samat kuin ne, jotka Englarinin suurlähettiläs käytti saman ky-
symyksen tullessa puheeksi (raportti 5/6 No. 6).

x) valkeuksista, jotka mainitut pakolaiset olivat Ranskalle tuotaneet, oli kuitenkin Ranskan puolelta osotettu mahdollisimman paljon hyvää tahtoa asioiden selvittämiseksi. Niinpä oli tasavaltalaisen Espanjan sotalaivasto, joka oli paennut Bizertaan, kuin myös kaikki ranskalaisiin satamiin paenneet kalastajaläivueet palautettu, niin myös pakolaisten mukanaan tuomat aseet, ammuksiset, lentokoneet ja autot, mikäli ne edelleen olivat käyttökelpoisia. Samoin on tapahtunut taideteosten ja kalleuksien kanssa, mikäli on voitu toteensaattaa, että niiden haltijat rikkollisella tavalla olivat saaneet ne haltuunsa. Sitä vastoin on pakolaisten mukanaan tuoma karja käytetty heidän ruokittamiseen, ja Mont Marsanin pankissa oleva 8 miljoonan punnan kulta varasto tullaan pitämään panttina siksi kunnes pakolaisten tuotamien kustannusten korvaamisesta on saatu aikaan Ranskaa tyydyttävä sopimus. Valitettavasti viime mainitusta seikasta ei Bérard-Jordana sopimuksissa puhuta mitään, mutta tuskinpa espanjalaiset itsekään olisivat tahtoneet, että heidän sadattuhannet maamiehensä naisineen ja lapsineen olisivat tulleet kuularuiskutulella niitetyiksi maahan heidän yrittäessään paeta Ranskaan.

Edellä on selostettu mitalin toinen puoli. Olen kuitenkin ollut tilaisuudessa keskustelemaan tšekäläisilläkin tahoilla Espanjan ja Ranskan välisistä suhteista ja tällöin on minulle kerrottu seuraavaa:

Tällä ei yhtään salata sitä, että rahataloudellinen tilanne lähenee katastroofia, ellei pikaista apua saada ja pi-

x) Koska raportissani n:o 5 v.k. 26 päivältä olen seikkaperäisesti selostanut marsalkka Pétainin näistä asioista minulle antamia tietoja, en tahdo tässä yhteydessä laajemmalti puuttua asiaan.

detään sen vuoksi aivan lunnollisena, että lähin apu on siinä 8 milj. punnan kultakassassa, jota säilytetään Ranskassa ja jonka luovuttamiseen Ranska Bérard-Jordana sopimuksissa kiistämättömästi on suostunut. Kuten marsalkka Petain minulle sanoi (raportti No. 5 26/5) olisi hän omasta puolestaan valmis suostumaan mainitun kultavaraston luovuttamiseen, mutta ei voivansa sille mitään, että Ranskan hallitus vastusti luovuttamista, syistä, jotka yllä on mainittu. Eräs tšekäläisessä ulkoministeriössä palveleva espanjalainen diplomaatti sanoi minulle kuitenkin eilen, että sen jälkeen kuin osa Ranskan lehdistöökkin oli asettunut Espanjan kannalle, olivat Daladier ja Bonnet myös käymässä myötämielisemmiksi, mutta että oikeus- ja siirtomaaministerien vastustus oli vielä voitettava. Relata refero.

Joskin siis kultakassan edelleen pidättäminen on tärkein niistä syytöksistä, jotka Espanjan puolelta kohdistetaan Ranskaan, esitetään täällä muitakin syytöksiä sopimusten täyttämättä jättämisestä. Niinpä väitetään, että kaikki parhaimmat pakolaisten mukanaan tuomat aseet ja autot on hyvissä ajoin korjattu talteen ja viety Ranskan siirtomaihin, joista niitä ei koskaan tulla löytämään, sekä että kalleuksista ja taideteoksista ainoastaan mitätön osa on palautettu.

Edelläesitetyistä syistä on katkeruus Ranskaa kohtaan täällä yleinen. Viitataan Ranskan haluun esiintyä maailman omatuntona valmiina osottamaan syyttävällä elellä vähäisintäkin sopimusten rikkojaa, mutta kun on kysymyksessä sen itsensä juhallisesti allekirjoittamien sopimusten täyttäminen, ei siitä olla tietävinäkään. Huomautetaan, että Espanjan nykyinen lamaanustila ei tule olemaan ikuinen sekä että jos Espanjaa koh-

dellaan jonkunlaisena satelliittivaltiona voidaan pitkiksi ajoiksi luopua toiveista maiden välisten suhteiden parantumisesta.

Asiainhoitaja

Arvo Oksanen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 9

ASIA: _____

San Sebastianissa olevan lähetystön raportti n:o 9.

Asiainhoitaja Winckelmann

6/7 1939

SUOMEN LÄHETYSTÖ

San Sebastianissa 6 p:nä heinäkuuta 1939.

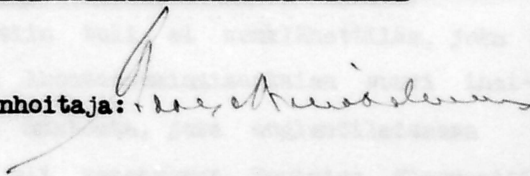
N:o 455/95/39.

| | | |
|----------------------|--------|-------|
| ULKOASIAINMINISTERIÖ | | |
| 19/122 ValD. 1939. | | |
| 1072-37 | 79 | LIIT. |
| EUROPA | AFRIKA | ASIA |
| 5 | Cg | |

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia oheisena Ministeriölle lähettää kuutena kappaleena raporttini n:o 9

Keskustelu Saksan suurlähettilään kanssa.

Asiainhoitaja: 

San Sebastiani

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

S. Sebastianissa 6 p:nä heinä kuuta 1939.

Asia: Keskustelu Saksan suurlä-
hettilään kanssa.

19 11 22 Val D. 1939.

| | | |
|---------|----|--|
| 1072-39 | | |
| 5 | Cg | |

Olin eilen tilaisuudessa keskustelemaan nykytilan -
teesta Saksan tšekäläisen suurlähettilään kanssa. Seuraavassa ly-
hyt selostus.

Vapaaherra von Stohrer lausui, että joskin tilanne
näytti vakavalta, ei ainakaan Saksan taholta tultaisi ryhtymään
mihinkään maailmanrauhaa vaarantavaan aktioon, huolimatta siitä
että Englannin lehdistö teki parhaansa intohimojen kiipottami-
seksi. Mitä erikoisesti Englantiin tuli, ei suurlähettiläs, joka
sanoi olevansa englantilaisten luonteenomaisuuksien suuri ihai-
lija, lainkaan käsittänyt sitä muutosta, joka englantilaisessa
mentaliteetissä viime aikoina oli tapahtunut. Kuuluisa flegmaatti-
suus oli täydellisesti kadonnut ja tilalle oli tullut äärimäi-
nen, paniikkimielialaan verrattava hermostuneisuus täydellisenä
vastakohtana ranskalaisten osottamalle tyyneydelle. Mutta, lisäksi
suurlähettiläs, jos asellinen konflikti vastoin luuloa puhkeaisi,
silloin olisivat englantilaisten hermot taas täydellisesti kun-
nossa, se seikka Saksassa tiedettiin vallan hyvin. Parhaimpina
esimerkkinä siitä, missä määrin Englannin maailmanvallan presti-
ge oli laskenut, olivat Moskovan neuvottelut, jotka vähitellen
olivat saaneet farssimaisen luonteen ja jossa Englantia pitkin

JAKELUOHJE:

tavallinen.

Jakeluohjemalle:

Tavallinen.

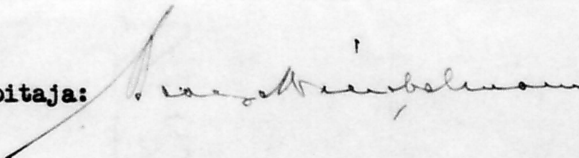
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

matkaa oli vedetty nenästä. Mainituista neuvotteluista keskustellessamme mainitsi suurlähettiläs, että Hollannin Pariisissa tekemä demarche oli laadittu paljon vakavampaan sävyyn kuin mitä yleisesti luultiin ja sisälsi jyrkkään muotoon laaditun vaatimuksen Hollannin pysyttamisestä erillään kaikista takuista. Tässä yhteydessä tahdon mainita, että Hollannin lähettiläs, joka eilen kävi luonani, lausui ihmettelynsä siitä, että Neuvosto-Venäjä, jonka kanssa Hollannilla ei koskaan ollut ollut mitään diplomaattisia suhteita, ryhtyi sekottamaan Hollantia liitosopimuksiinsa.

Vapaaherra von Stohrer, joka mainitsi ensi viikolla kreivi Cianon käynnin jälkeen lähtevänsä/ ^{kahden} kuukauden lomalle, lausui vakaumuksenaan, että yhtävähän hänen lomansa aikana kuin sen jälkeenkään, mitään erikoista tulisi tapahtumaan kaikista hälyytyksistä huolimatta.

Asiainhoitaja: 

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA:

San Sebastianissa olevan lähetystön rap. n:o 10.

Asiainhoitaja Winckelmann

20/2 1939

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 475/98/39.

San Sebastianissa 20 p:nä heinäkuuta 1939.

| | | |
|----------------------|--------|------|
| ULKOASIAINMINISTERIÖ | | |
| 20/172 SalU. 39. | | |
| 22/7-39 | | |
| RYHMÄ | OSASTO | ASIA |
| 5 | C9 | |

Ulkoasiaiministeriölle.

Täten on minulla oheisena kunnia Mi -
nisteriölle lähettää kuutena kappaleena raport -
tini n:o 10

Kreivi Cianon vierailu Espanjassa.

Asiainhoitaja: *Heikki Ruuska*

San Sebastiani SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

S. Sebastiansa 20 p:nä heinä kuuta 1939.

Asia: Kreivi Cianon vierailu
Espanjassa.

| | | |
|------------------|--------|------|
| ULKOASIAINMINIS. | | |
| 20/172 Tal. 29. | | |
| 22/7-39 | | |
| ... | OSASTO | ASIA |
| 5 | C9 | |

Espanjan ulkopuolella ehkä suuremmalla mielenkiinnolla kuin täällä odotettu vierailukäynti on nyt päättynyt. Lehdistö on tosin ollut tulvillaan mitä sydämellisimpiä kirjoituksia kunniavieraasta ja niistä siteistä, joita yhteisesti vuodatettu veri on maiden välille luonut, mutta sitävastoin on ollut huomattavissa aivan silmiinpistävä pidättyväisyys vierailun käytännöllisistä tuloksista puhuttaessa. Samaa pidättyvää syyttä osottivat myöskin kansanjoukot ainakin täällä San Sebastianssa suosionosotusten ollessa verrattain laimeat.

Vierailu muodostui, kuten odottaa saattoikin, pääasiallisesti perhejuhlaksi, johon myös Saksan ja Portugalin diplomaattinen edustus osallistui. Tavatessani eilen Jugoslavian lähettilään, joka kreivi Cianon henkilökohtaisena ystävänä oli saanut kutsun Francon hänen kunniakseen pitämille päivällisille, huomautti hän, ettei käynnillä ollut minkäänlaista poliittista tarkoitusta sekä että kaikilla puolilla oltiin nyt todennäköisesti onnellisia, ettei käynnin aikana tapahtunut mitään sellaista välikohtausta, joka olisi voinut sille antaa suorastaan negatiivisen leiman.

Kaksituntisesta kahdenkeskisestä keskustelusta

JAKELUOHJE:

tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kenraali Francon ja kreivi Cianon välillä annettiin lyhyt virallinen kommunikea, joka, vaikkakaan se ei sisällä muuta kuin yleisiä fraaseja, jäljennetään tähän koknaisuudessaan:

"Neuvotteluissa, jotka Italian ulkoministeri kreivi Cianolla oli Caudillon ja Espanjan hallituksen kanssa, käsiteltiin kaikkia niitä kysymyksiä, jotka koskevat välillisesti tai välittömästi molempia maita.

Neuvottelut tapahtuivat sen luottamuksen ja suoruden merkeissä, joka on ominaista molempien maiden välisille suhteille. Yhdessä Saksan kanssa nämä maat ovat eroittamattomasti taistelleet ja voittaneet yhteisen asiansa. Näitten hyvien suhteiden viimeisenä ilmenemismuotona oli Ducen ja fascistisen Italian edustajalle, kreivi Cianolle, valmistettu suurenmoinen vastaanotto ja ne puheet, jotka vaihdettiin Caudillon ja Cianon välillä.

Todettiin molempien maitten välisten katsantokantojen ja suunnitelmien solidarisuus ja päätettiin jatkaa jo vallitsevaa yhteistyötä, jotta Espanjan ja Italian välinen ystävyys, joka on huomioonotettava tekijä Euroopan politiikassa, voisi täysin vastata niitä tarkoituksia, jotka Duce ja Caudillo ovat sille asettaneet molempien maitten etuja ja yleistä sivistystä silmälläpitäen."

Vaikkakin täällä siis jo edeltäpäin oltiin selvillä siitä, ettei kenraali Franco antaisi mahdollisten sireenilaulujen vaikuttaa itseensä, herätti ^{kuitenkin} hänen itse vierailun aikana eräälle portugalilaiselle lehtimiehelle antama haastattelu eri-koista huomiota.

Koska tässä haastattelussa kosketeltiin sekä Espanjan

asennetta mahdollisen suursodan syttyessä että kreivi Cianon käyntiä Espanjassa, jäljennän tähän haastattelun pääkohdat:

"Espanjassa on käynnissä kansallinen jälleenrakennus - työ, jota varten se tarvitsee ehdottomasti rauhaa, ja mikäpä kansakunta voisi uskoa säilyvänsä kokonaan maailmanpalolta? Ellei sen vaikutus ole suorastaan sotilallinen, on se kuitenkin taloudellinen.

Ottaen huomioon tämän mahdollisuuden Espanja koettaa pysyä puolueettomana, ja se tulee sellaiseksi jäämäänkin, mikäli eivät sen alue, kunnia tai sen elinedut joudu uhatuiksi".

"Kreivi Cianon käynti täällä on vastavierailu Espanjan sisäministerin käynnin johdosta Italiassa.

Ottaen huomioon tämänkaltaisten vierailujen tavallisuuden, ei tälläkään vierailulla ole sen suurempaa kansainvälisesti vaikuttavaa sisäpoliittista kantavuutta, sen sijaan Italian ulkoministerin vierailu antoi Espanjan kansalle tilaisuuden osoittaa kiintymustään italialaisiin veljiimme, jotka ovat taistelleet rinnallamme niin auliisti ja kunniakkaasti."

Espanjan nykyinen puolueeton suhtautuminen akselivaltoihin voi tietysti muuttua ja suhteet muodostua kuinka läheisiksi tahansa, jos länsivallat, lähinnä Ranska, jatkavat nykyistä penseätä esiintymistään Espanjaa kohtaan. Berard-Jordana sopimusten taballinen täyttämättä jättäminen Ranskan puolelta on täällä herättänyt ⁿⁱⁱⁿ paljon pahaa verta, että on tarvittu koko marsalkka Petainin täällä nauttima erinomainen arvonanto, jotta suhteet toistaiseksi on voitu säilyttää jotakuinkin siedettävänä.

Omasta puolestani luulisin, että ministeri Järfeltin raportissaan 13/6 n:o 22 esittämä käsitys Francon tai-

pumattomuudesta solmia sotilallista tai poliittista sopimusta akselivaltojen kanssa on oikea, kuitenkin ylläesitetyllä varauksella tulevaisuuteen nähden.

Asiainhoitaja:

K. K. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA:

San Sebastianissa olevan lähetystön raportti n:o 11.

Asiainhoitaja Winkelmann

7/9 1939

Mm-Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

San Sebastianissa 19 p:nä syyskuuta 1939.

N:o 616/118/39.

22/173 Sal 29

| | | |
|--------|--------|------|
| 29-39 | | |
| OHJAMA | OSASTO | ASIA |
| | 5 Cg | |

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia oheisena Ministeriölle lähettää kuutena kappaleena raporttini n:o 11

Keskustelu Espanjan ulkoministerin kanssa.

Asiainhoitaja:

M. K. M. M. M.

San Sebastiani

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

S. Sebastianissa 7 p:nä syyskuuta 1939. 22/173 Pal 29.

Asia: Keskustelu Espanjan ulko-
ministerin kanssa.

2/10-39
5 Cg

Palattuani lomalta järjestettiin minulle tilaisuus tavata vastaanimitetty uusi ulkoministeri, eversti Beigbeder hänen virkahuoneessaan Burgoksessa. Ulkoministeri, joka on saavuttanut kannuksensa upseerina Marokossa ja joka aikanaan on toiminut sotilasasiamiehenä sekä Berliinissä että Pariisissa, avusti sisällissodan alkupäivinä hyvin tarmokkaalla tavalla kenraali Francoa järjestämällä maurilaisten joukkojen kuljetuksen Marokosta Espanjan mantereelle. Palkinnoksi tästä hänet nimitettiin Marokon ylikomisariksi, jossa toimessa hän on ollut tähän saakka.

Ulkoministeri, joka luonteeltaan on hyvin vilkas ja puhelias, osotti odottamattoman hyvää asiantuntemusta viimeaikaisesta historiastamme, vieläpä sen yksityiskohdistakin. Hän sanoi muodostaneensa itselleen käsityksen, että se luonteenominaisuus, joka parhaiten karakterisoi Suomen kansan, oli ritarillisuus (chevaleresque).

Siirryttyämme asioihin, selostin hänelle aluksi suullisesti Tasavallan Presidentin puolueettomuuttamme koskevat päätökset samalla kuin jätin hänelle asiaa koskevan nootin.

1) Ihmeellistä kyllä ei tällaista notifiointia ole täällä tapahtunut minkään muun Pohjolan valtion puolesta.

JAKELUOHJE:

tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Ulkoministeri ilmoitti odottaneensa tällaista virallista vahvistusta havaittuaan espanjalaisista lehdistä Suomen tehneen tuollaisen päätöksen. Tiedusteluuni, miten Espanja tulisi suhtautumaan puhjenneeseen sotaan, ilmoitti hän, että kenraali Franco samana päivänä tulisi antamaan puolueettomuusjulistuksen, jonka tekstin hän antoi minulle ja joka suomennettuna kuului näin:

"Samalla kuin virallisesti totean sen onnettoman tosiasian, että sotatila vallitsee, toiselta puolen Englannin, Ranskan ja Puolan ja toiselta puolen Saksan välillä, määrään tällä dekreetillä Espanjalle mitä ankarimman, voimassaolevien lakien ja kansainvälisen oikeuden mukaisen, puolueettomuuden".

Ulkoministeri tehosti erikoisesti sitä seikkaa, että Espanjan puolueettomuus, kuten tekstistäkin kävi selville, oli lyöty kiinni nykytilannetta silmälläpitäen, mutta että sodan vastainen kehitys tietysti voisi muuttaa tilanteen sekä viittasi kenraali Francon viime syyskuun kriittillisinä päivinä antamaan julkilausumaan, että Espanja tulisi pysymään puolueettomana, mikäli ei sen elin- tai kunniaa loukattaisi, mikä julkilausuma edelleenkin piti paikkansa.

Eversti Beigbeder valitti syvästi sodan puhkeamista, katsoen sen voivan antaa kuoliniskun länsimaiselle sivistykselle, ja lausui vakaumuksenaan, että ainoa, joka tulisi sodasta voitamaan olisi Stalin. Stalinin nimen mainitseminen antoi minulle aiheen tiedustella, mitä Espanjassa ajateltiin saksalais-venäläisestä paktista ja sen vaikutuksesta antikominternpaktiin, johon Espanjakin oli liittynyt. Mietittyään hetken hän lausui, että vaikkakin Saksan suurlähettiläs oli käynyt hänen luonaan antamassa monenkinlaisia selityksiä, ei hän voisi tulla muuhun käsitykseen kuin että antikominternpakti oli de facto lakannut

olemasta voimassa sekä että siitä oli tullut nulliteetti, josta ei enää kannattaisi puhua. Ulkoministerin äänensävy hänen puhuessaan Saksasta tuntui katkeralta ja mitään epäilystä ei ole olemassa siitä, etteikö mainitun paktin solmiminen ole tuottanut hyvin arveluttavan kolauksen Saksan vaikutusvallalle täällä. Sen voi jo todeta espanjalaisissa seurapiireissäkkin, joissa nyttemmin tavantakaa kuulee Saksaa halventavia lausuntoja.

Ulkoministeri lupasi heti pyynnöstäni antaa määräyksen vankileirissä vielä olevien suomalaisten vapauttamisesta, jos selvitetäisiin heidän ei tehneensä itseänsä syytäiksi yleistä laatua oleviin rikoksiin (les delits de droit commun). Hän lausui, että kaikki annetut tuomiotkin, raskaimmatkin, tultaisiin revidoimaan sekä lisäsi Espanjassa pyrittävän siihen, että kansalaissodan jäljet mahdollisimman pian saataisiin arpeutumaan.

Lähtiessäni hän pyysi minua toimittamaan parhaimmat terveisensä kenraali Oeschille, jonka kanssa hän Pariisissa oli solminut ystävyysuhteet.

x x

x

Espanjan puolueettomuusjulistus on täällä kaikissa piireissä otettu vastaan ilomielin. Lehdistössä lausutaan, että sisällissodan hävityksen ja kauhujen jälkeen on tärkeätä, että Espanja saa nauttia pitkää ja häiriintymätöntä rauhan aikaa, jotta maan jälleenrakentaminen voitaisiin menestyksellä suorittaa. Huomautetaan myös, että sota sen nykyisessä laajuudessa ei loukkaa Espanjan elinintressejä.

Olen keskustellut myös eräitten virkaveljieni kanssa Espanjan puolueettomuudesta. Kaikki ovat sitä mieltä, että kenraa-

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 9

ASIA: _____

Sen Sebastianissa olevan lähetystä rap. n:o 12.

Asiakirjoja Winckelmann

11/9 1939.

Min./Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

San Sebastianissa 19 p:nä syyskuuta 1939.

N:o 617/119/39.

| | | |
|------------|--------|-------|
| 29/123 Sal | | 1939. |
| 2/10-39 | No | 1. |
| NIMI | OSASTO | JA |
| 5 | Eg | |

Ulk o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e .

Täten on minulla kunnia Ministeriölle lähettää oheisena kuutena kappaleena raporttini n:o 12

Kenraali Francon vetoamus sodan laajentamista vastaan.

Asiainhoitaja: *[Signature]*

San Sebastiani SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

S. Sebastianssa 11 p:nä syys kuuta 1939.

Asia: Kenraali Francon vetoomus
sodan laajentamista vastaan.

| | | |
|---------------|--------|----|
| 23/173 Pal 39 | | |
| 9/10-39 | | |
| NYHMA | OSASTO | JA |
| 5 | C9 | |

Tämän kuun 4 päivänä osotti kenraali Franco sotaakayville valloille juhlallisen vetoomuksen sodan rajoittamisesta. Koska allekirjoittaneella ei ole tietoa siitä, onko asia huomattu Suomen sanomalehdissä, joita ei sodan puhjettua ole tänne saapunut, suomennan vetoomuksen kokonaisuudessaan, kuuluen se näin:

"Sillä arvovallalla, joka minulla on kannettuani kolmen vuoden aikana sodan ijettä pelastaakseni isänmaani, käännyin niiden kansakuntien puoleen, joilla on edesvastuu katastroofista, jonka veroista historia ei tunne, pyytäen heitä säästämään kansojaan niiltä tuskall~~l~~isilta tragedioilta, jotka ovat tulleet Espanjan kansan osaksi, jotapaitsi vapaaehtoisesti olisi rajoitettava niitä tuhoamisvälineitä, jotka uudessa sodassa tuovat mukanaan satakertaisen hävityksen".

"Konfliktin laajentaminen ilman pakottavia syitä maille ja merille, jotka ovat kaukana nykyisestä sotänäyttämöstä, tuo mukanaan suuren vastuun. Tuollainen laajentaminen ilman erikoisia etuja sotaakäyville tulisi aikaansaamaan suunnattoman häiriön maailmantaloudelle ja paralysoimaan kansainvälisen kaupan, josta seurauksena olisi köyhän kansan elinmahdollisuuksien vakava vaikeutuminen.

JAKELUOHJE: tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkossainministeriön tiedoituksiin.

"Kuta enemmän sota laajenee, sitä enemmän kylvetään siementä uusille sodille".

"Näiden olosuhteiden vallitessa vetoan hallitsevien piirien vastuuntuntoon, jotta kaikki mahdollinen tehtäisiin sodan paikallistuttamiseksi".

Joskin edelläoleva vetoamus on espanjalaisissa piireissä otettu vastaan mitä suurimmalla ihailulla, kuten yleensä Francoon kaikki julkilausumat, olen kuitenkin diplomaattipiireissä siitä kuullut eräitä kriittillisiä arvosteluja. Tietysti myönnetään kaikkialla vetoamuksen hyvä tarkoitus, mutta katsotaan, ettei Franco nauttinut riittävää kansainvälisesti tunnustettua arvovaltaa antaakseen tuollaisen vetoamuksen sekä että tuollainen vetoamus oli aiheeton sen jälkeen kuin monien Francoa arvovaltaisempien henkilöiden vetoamukset sodan ehkäisemiseksi olivat osottautuneet tuloksettomiksi.

Sitä suurempaa huomiota on täällä herättänyt se myönteisyys ja huomaavaisuus, joka Yhdysvaltojen puolelta on tullut vetoamuksen osaksi, päättäen Yhdysvaltain ulkoministerin vastauksesta Espanjan asiainhoitajalle. Yleensäkin on havaittavissa kasvava mielenkiinto Yhdysvaltain puolelta Espanjaa kohtaan ja vastanimittetty suurlähettiläs toimii tarmokkaasti luottamuksellisten suhteiden palauttamiseksi. Tämä työ ei kuitenkaan ole helppoa, kun ajattelee, kuinka vihamielisesti yleinen mielipide Yhdysvalloissa sisällissodan aikana suhtautui Francoon. Mutta espanjalaiset, jotka ovat herkkiä imartelulle, antavat arvoa tällaisille lähentymispyrkimyksille ja suurlähettiläs on jo lyhyenä täällä-oloaikanaan voinut noteerata positiivisia tuloksia. Niinpä ovat espanjalaiset viranomaiset vapauttaneet kaikki amerikalaiset sotavangit, huolimatta siitä että useat heistä olivat tehneet it-

sensä syytäiksi nykyisten vallanpitäjien silmissä hyvinkin ras-
kaksiin rikoksiin. Samoin on Espanja sijoittanut Yhdysvaltoihin
suunnattomat raakapuuvillaostonsa, maksaen ne vapailla valuutoil-
la. Lisäksi on täällä paraikaa ulkoministerin vieraana ja mitä
suurimman juhlinnan kohteena tunnettu amerikkalainen kirjailija
Jane Anderson, joka sisällissodan aikana oli Madridin tsekan
vankina.

Espanjan viranomaisten huomaavaisuus Yhdysvaltoja koh-
taan ei kuitenkaan perustune niin paljon sentimentaalisiin syi-
hin kuin siihen tosiasiaan, että Yhdysvallat nykyoloissa liene-
vät ainoa maa, josta Espanjan jälleenrakentamiseen välttämättö-
mästi tarvittavat varat ehkä voidaan saada.

Asiainhoitaja:

Wesley K. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 9

ASIA:

San Sebastianissa olevan lähetyskassan raportti n:o 13.

Asiainhätöja Winckelman

20/9 1939

Min. / pot.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 619/121/39.

San Sebastianissa 20 päivä syyskuuta 1939.

24 / 173 Sal. 7 39.

| | | |
|---------|---------|------|
| 7/10-39 | | |
| OHJELMA | OSAUSTO | OSIA |
| 5 | Cg | |

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia ohaisena Ministeriölle lähettää kuutena kappaleena raporttini n:o 13

Espanjan uusi hallitus.

Asiainhoitaja

Kaarlo Kivimäki

San Sebastiani SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

S. Sebastianissa 20 p:nä syys. kuuta 1939. 24/173 Sal. 39.

Asia: Espanjan uusi hallitus.

| | | |
|---------|--------|------|
| 2/10-39 | | |
| OSASTO | OSASTO | ASIA |
| 5 | Cg | |

Viidettä kuukautta kansalaissodan päätyttyä kestäneen odotuksen jälkeen on Espanja nyttemmin saanut uuden rauhanaikaisen hallituksen. Muodostaessaan uutta hallitusta on kenraali Francolla ollut käytettävänä kaksi ratkaisumuotoa. Joko muodostaa puolueista kokonaan riippumattoman, Primo de Riveran tapaisen diktatuurihallituksen, tai hallituksen, jota kannattavat kaikki ne voimat, jotka olivat olleet mukana edesauttamassa häntä voittoon. Koska täällä yleisesti vallitsevan käsityksen mukaan Primo de Riveran diktatuurihallituksen kaatuminen johtui lähinnä siitä, ettei hän ollut käsittänyt hankkia hallitukselleen yhdistetyn kansallisen puolueen kannatus, oli selvää, että kenraali Franco valitsisi viimeksimainitun ratkaisumuodon. Yhdistettyään jo aikaisemmin kaikki kansallista liikettä kannattaneet eri voimat, kuten traditionalistit, klerikaalit, fascistit, monarkistit ja falangistit yhdeksi ainoaksi puolueeksi, oli Franco liittänyt yhteen niinhyvin ne sotilalliset voimat, jotka olivat aktiivisesti edesauttaneet häntä voittoon, kuin ne poliittiset tekijät, jotka rintaman takana olivat tukeneet hänen tarkoituksensa. On nimittäin otettava huomioon, että tilanteen kehitys Espanjassa ei ole ollut samanlainen kuin esim. Italiassa, Val-

JAKELUOHJE:

tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja liiske ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lankapöytä Italiassa aikanaan tapahtui melkein kauttaaltaan fa-
scistisen miliisin toimesta armeijan suhtautuessa siihen enem-
män tai vähemmän passiivisesti. Espanjassa sitävastoin armeija
voitti sisällissodan poliittisten puolueiden ollessa taka-alalla
ja sen vuoksi armeijan vaatimukset myös olivat otettavat huo-
mioon uutta hallitusta muodostettaessa, joskin tulokset osottavat,
että puolue on perinyt voiton.

Uusi hallitus, jossa Franco Hitlerin ja Mussolinin
tapaan on pidättänyt itselleen koko vallan, pysyen itse päämi-
nisterinä, on muodostettu osaksi ainoan laillistetun puolueen,
Espanjan falangin, jäsenistä, osaksi ulkopuolella puolueen olevis-
ta ammattiministereistä. Espanjan falangi on miehittänyt seuraa-
vat ministeripaikat: sisäasiainministeri, Franco'n lanko Serrano
Suñer, ulkoministeri eversti Beigbeder, ilmavoimien ministeri, ken-
raali Yague, maatalousministeri Benjumea ja yleisten töiden mi-
nisteri Pena sekä kolme salkkutonta ministeripaikkaa, joista huo-
mattavin on puolueen pääsihteeri kenraali Muñoz Grande. Edel-
leen kuuluvat hallitukseen ammattiministerit: puolueministeri ken-
raali Varela, meriministeri amiraali Moreno, oikeusministeri Bilbao,
kauppaministeri Alarcon de Lasbra, opetusministeri Ibanez Martin
ja valtiovarainministeri Iarraz.

Ensimmäinen vaikutelma on, että kenraali Franco on
hyvin onnistunut neuvonantajiansa valitsemisessa (muuksi kuin neu-
vonantajiksi ei hallituksen jäseniä voida kutsua), sillä he ovat
kaikki tunnetut varsin kyvykkäiksi henkilöiksi. Hänen on onnis-
tunut sovittaa sotilaspiirien ja puoluepiirien intressit ja saa-
da heidät yhteistoimintaan isänmaan hyväksi.

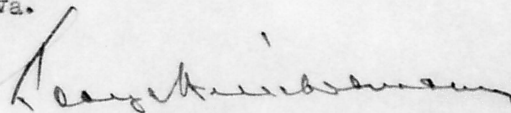
Mitä uuden hallituksen ulkopoliittiseen suuntaukseen
tulee, näkyy vallitsevan täydellinen yksimielisyys siitä, ettei

se tuo mukanaan mitään muutoksia nykyiseen ulkopolitiikkaan, joka tarkoittaa ylläpitää hyviä suhteita kaikkiin valtioihin, kommunistisia lukuunottamatta, sekä täydellistä puolusettomuutta esiintyvissä konflikteissa, jota kannanotto nykyiseen sotaankin vahvistaa.

Hallituksen rinnalla jonkunlaisena kontrolloivana elimenä on puolueen kansallinen neuvosto, jonka puheenjohtajana on kenraali Franco ja jonka 75 jäsenestä hän nimittää puolet. Neuvosto harjoittaa valvontaa n.k. poliittisen juntan välityksellä, jonka puheenjohtajana on sisäministeri ja joka ulottaa valvontansa hallituksen toimintaan niinhyvin talouspolitiikan kuin sisä- ja ulkopolitiikan alalla.

Niin kauan kuin kenraali Francon onnistuu pitää käsissään niinhyvin lainsäädäntö- kuin lainkäyttö- ja toimeenpaneuvallan, ei puolueen merkitystä Espanjan valtioelämässä kuitenkaan ole yliarvioitava.

Asiainhoitaja:



ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA:

San Sebastianissa olevan kahetytin raportti n:o 14.

Asiainhoitaja Winckelmann

20/10 1939

Mins. Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

San Sebastian, 24 p:nä lokakuuta 1939.

693/128/39

| | |
|-------------------|----|
| ULKOASIAIN | |
| 25/123 Tal. . 39. | |
| 4/11-39 | 50 |
| 5 | Cg |

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia oheisena Ministeriölle
lähettää kuutena kappaleena raporttini n:o 14
Espanjan suhtautuminen ulkomaihin.

Asiainhoitaja:

Ernesto Kivimäki

San Sebastiani SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 14

San Sebastiani ssa 20 p:nä loka kuuta 19 39.

Asia: Espanjan suhtautuminen ulkomaihin.

| | |
|----------------------|----------|
| ULKOASIAINMINISTERIÖ | |
| 25/10/39 | Val. 39. |
| 4/11-39 | |
| 5 | Cg |

Se äärimmäinen tarkkuus, jolla viranomaiset kaikilla aloilla valvovat Espanjan julistaman puolueettomuuden ehdotonta noudattamista, on varsin silmiinpistävä ja, mikäli ulkoministeri minulle väitti, ovat myös rangaistukset puolueettomuuden rikkomisesta Espanjassa ankarammat kuin missään muualla. Lehdistön on tyydyttävä ulkomailta saapuneiden sähkeiden jäljentämiseen ilman kommentaareja, eivätkä selvät oikeudenloukkauksetkaan sotaikäyvien taholta puolueettomia maita kohtaan joudu minkäänlaisen arvostelun kohteeksi. Mutta myöskin suurta yleisöä pidetään tarkasti silmällä ja lehdistössä on julaitu varoituksia siitä, ettei keskusteluissa julkisilla paikoilla ole sallittu lausua arvosteluja tai esittää kannanottoja jomankumman sotaikäyvän ryhmän puolesta. Tyypillisenä esimerkkinä siitä, kuinka pitkälle lehdistöön kohdistuva valvonta ulottuu, mainittakoon, ettei edes Neuvostoliiton Suomelle esittämistä vaatimuksista ole ollut arvostelun sanakaan, huolimatta siitä, että Neuvostoliittoa pidetään Espanjan vihollisena No 1. Otsikoista voi kuitenkin selvästi lukea kenen puolella sympatiat ovat. Sitä mieluisempaa on minulle ollut päivittäin vastaanottaa mitä myötämielisimpiä lausuntoja niin hyvin

JAKELUOHJE:

tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

täkäläisen ulkoministeriön kuin diplomaattikunnan, etenkin Ranskan suurlähetystön, kuin myös espanjalaisten piirien taholta.

Espanjan on onnistunut toistaiseksi säilyttää niin hyvin poliittiset kuin kaupalliset intressinsä täysin koskemattomina, joskin kaupan häiriintymättömyys osaksi johtuu sen maantieteellisestä asemasta.

Kauppa Englannin kanssa, joka on espanjalaisten tuotteiden suurin ostaja (Metallit, hedelmät ja viinit) on jatkunut suuremmitta häiriöittä. Samoin kaupalliset suhteet Ranskan kanssa, jotka tapahtuvat rannikkovesiä pitkin. Espanjan - Saksan kauppa on sitävastoin kokonaan tyrehtynyt, mutta vaikkakin normaaliset olot olisivat vallinneet, ei siinä toistaiseksi olisi ollut odotettavissa suurempaa vilkkautta, syystä, että Saksa pitkin vuotta on varastoinut suunnattomia määriä espanjalaisia tuotteita maksuna sisällissodan aikana myydyistä sotatarpeista. Myös Suomen ja Espanjan kauppa on toistaiseksi sujunut hyvin, yli puolet viime kesänä myymistämme huomattavista hioke- ja selluloosamääristä on saapunut onnellisesti perille, laivattuina tanskalaisilla laivoilla ja loppuosa on paraikaa matkalla tänne. Myös Skandinaavian maiden ja Espanjan välinen kauppa on toistaiseksi suoriutunut vaikeuksista.

Sen jälkeen kun Espanjan sotavelka Saksalle erilaatuisten tuotteiden muodossa nyttemmin on suoritettu kokonaisuudessaan, on voitu havaita huomattavaa helpotuksen tunnetta sen riippuvaisuussuhteen lakkaamisesta, jossa Espanja kieltämättä tähän mennessä on ollut Saksaan. Ennen kaikkea on kuitenkin saksalais-venäläinen sopimus ollut omiaan viilentämään suhteita Saksaan. Koska raportissani 7/9 1939 olen selostanut keskusteluni Espanjan ulkoministerin kanssa

mainitun sopimuksen vaikutuksista Espanjaan nähden, en katso syytä olevan tässä yhteydessä enemmältä puuttua siihen, mutta aivan silmiinpistäväänä ilmiönä on todettava Saksan täällä menettämät sympatiat. Esimerkkinä, joskaan ei ratkaisevana, niistä mielialoista, jotka täällä nykyään Saksaan nähden vallitsevat, voidaan mainita, että kun Saksan taholta sodan puhjettua esitettiin pyyntö, että ne monet sadat arvokkaat vientilisenssit, jotka saksalaisille yhtymille oli myönnetty ennen sotaa, saataisiin käyttää tavaroiden viemiseksi puolueettomiin maihin, tämä pyyntö kylmästi evättiin. Merkille pantava on myös se seikka, että Espanjan viranomaisten taholta kohta Saksan - Ranskan sodan puhjettua ilmoitettiin Saksan suurlähetystölle, että sen jatkuva läsnäolo San Sebastianissa, 13 kilometrin päässä Ranskan rajalta, oli vähemmän suotava, sekä lausuttiin toivomus sen siirtymisestä Madridiin. Tätä toivomusta neudatettiin viipymättä muun diplomaattikunnan jäädessä toistaiseksi San Sebastianiin.

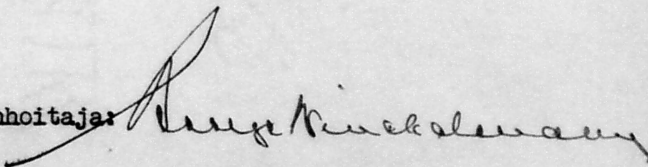
Espanjalais-ranskalaiset suhteet ovat viimeaikoina huomattavasti parantuneet. Syitä tähän on useampiakin. Ensiksi on todettava, että Ranska on täyttänyt senaattori Bérardin tekemät sopimukset luovuttamalla Espanjan kultavaraston sekä sota- ja kauppalaivaston, niin myös espanjalaisten pakolaisten mukanaan tuomat aseet, ammuksot, lentokoneet ja kuljetusvälineet sekä yksityisiltä henkilöiltä ryöstetyt kalleudet. Tämä on johtanut siihen, että myös espanjalaiselta taholta on osoitettu myötämielisyyttä suostumalla vastaanottamaan suurimman osan pakolaisista, niin että alkuaan 450.000 pakolaisesta enää on jäljellä Ranskassa noin 100.000. Ranskassa edelleen olevat eivät tahdo tai uskalla palata Espanjaan ja tullaan heidät toistaiseksi käyttämään Ranskan sotatarveteollisuuden palveluksessa. Toisena syytä

välkien parantumiseen on marsalkka Petainin suuri arvovalta täällä ja hänen väsymätön työnsä suhteiden parantamiseksi. Kolmanneksi voidaan mainita se erinomainen tyytyväisyys, jolla täällä otettiin vastaan tieto Ranskan johtavien kommunistien vangitsemisesta. Tapantumaa pidetään täällä merkkinä siitä, että yhteiskuntaa säilyttävät piirit ovat päässeet voitolle.

Suhteet Englantiin sitävästoin ovat verrattain viilleät. Espanjalaisella taholla valitetaan puuttuvaa ymmärtämystä oikealla tavalla suhtautua Espanjan vaikeaan taloudelliseen asemaan ja herännyttä kansallistuntoa katkeroittaa Gibraltar. Englannin täkäläistä suurlähettilästä, jolta tyystin puuttuu espanjalaisen mentaliteetin tuntemus, pidetään vähemmän omistuneena.

Suhteet Yhdysvaltoihin ovat jatkuvasti erinomaiset ja muihin puolueettomiin maihin niinikään hyvät.

Espanjassa suhtaudutaan lohdullisesti tulevaisuuteen, eikä pyydetä muuta kuin että se intensiivinen jälleenrakennustyö, joka kaikilla aloilla on pantu alulle, saisi häiriintymättä jatkua. Yleensä ollaan siinä käsityksessä, ettei mikään vaara uhkaa Espanjan puolueettomuutta, ainakaan niin kauan kuin Italia pysyy sotatapahtumien ulkopuolella.

Asiainhoitaja: 

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 9

ASIA: _____

Madridin olevan lähetystön rap. n:o 1.

Asiainhoitaja Winckelmann

21/11 - 39.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 25 p:nä marraskuuta 1939.

998/138/39

26 173 sal. 39.
9/12-39
5 09

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e .

Täten on minulla kunnia oheisena Ministeriölle lähettää
kuutena kappaleena Madridin lähetystön raportti n:o 1

Jälleen Madridissa.

Asiainhoitaja:

Alexander Selman

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1

Madridi ssa 21 p:nä marras. kuuta 1939

26 173 Sal. 39.

9/12-39

Asia: Jälleen Madridissa.

5 C9

Tässä kuussa on Madrid jälleen yli kolmen ja puolen vuoden kovien kärsimysten jälkeen saavuttanut vanhan asemansa Espanjan pääkaupunkina. Valtionpäämies on järjestänyt asuntonsa eräseen suurenmoiseen linnaan Madridin ulkopuolella, eri ministeriöt ovat asettautuneet entisille asuinsijoilleen, mikäli mahdollisuutta tapahtuneen hävityksen vuoksi siihen on ollut. Diplomaattikunta on myös kokonaisuudessaan siirtynyt Madridiin, huolimatta siitä, että useat lähetystötalot toistaiseksi ovat vähemmän asuttavassa kunnossa.

Vaikkakin paljon korjaustöitä, lähinnä katuihin nähden, on kuluneen kuuden sodanjälkeisen kuukauden aikana suoritettu, ei kaupungin kokonaiskuva vieläkään esitä mitään lohduttavaa näkyä. Laajat esikaupunkialueet ovat edelleenkin raunioina, köyhyys ja liikkaisuus vallitsee kaikkialla, kulkutaudit (lähinnä lavantauti ja isorokko) tekevät paljon hallaa köyhän ja aliravitun väestön keskuudessa, elitärpeiden puute on huutava ja diplomaattikunnalle myönnettyt privilegiot eivät paljon merkitse, kun tavaroita kerta kaikkiaan ei ole. Yleinen järjestys on moitteeton päivisin, mutta öisin kuulee laukausten vaihtoa.

Yleiseksi vaikutukseksi jää, että elämä ulospäin päivä päivältä normalisoituu, mutta että köyhän väestön elinmahdol-

JAKELUOHJE:

Jos raportti suunnitellaan le-
vitettäväksi, ei jäljennöstä sii-
tä olisi tänne lähetettävä.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lisuudet käyvät yhä vaikeammiksi. Tämä tietysti lisää tyytymättömyyttä nykyistä regimeä kohtaan. Kaikkialla kaduilla näkee pitkiä jonoja jonottamassa niitä harvoja elintarpeita, mitä yleensä saatavissa on. Muutamia päiviä sitten julkaisi tšekäläinen kaikkivaltias sisäministeri, Francon lanko, Serrano Suñer, dekreetin, jolla jonotus ankaran rangaistuksen uhalla kiellettiin. Tämä dekreetti ei kuitenkaan johtanut mihinkään tuloksiin, sillä ellei köyhä väestö aikaisesta aamusta jonottaisi, eivät he saisi mitään elintarpeita. Koko määräys muodostui täydelliseksi fiaskoksi ja jonotus jatkuu kuten aikaisemmin.

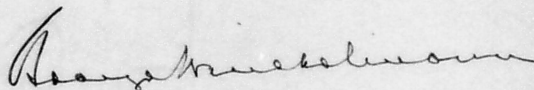
Viranomaiset koettavat ylläpitää optimistista mielialaa, mutta sivullisesta tuntuu tilanne löhköltä. Edessäoleva talvi (talvi Madridissa voi olla hyvin ankara) muodostuu synkäksi ja hiilien y. m. välttämättömien tarpeiden saaminen riippuu yksinomaan siitä, onko asianomaisella riittävästi varoja maksaa. Salakauppa rehoittaa ja rikkailla on mahdollisuudet kaikkeen, huolimatta siitä, että päivittäin julkaistaan luetteloja gulascheille tuomituista kymmenien tuhansien pesetojen sakkorangaistuksista.

Kenraali Franco on enemmän tai vähemmän kadonnut näyttämöltä. Tapasin äsken erään tunnetun pankki- ja rahamiehen, joka kertoi, että Espanjan liike-elämän johtavilla edustajilla oli tuonnottain kokous Pohjois Espanjassa, josta oli päätetty lähettää lähetystö kenraali Francon luo selittämään hänelle liike-elämän todellista tilannetta. Tämä lähetystö ei päässyt Francon puheille siitä yksinkertaisesta syystä, että sisäasiainministeri oli saanut vihiä asiasta ja esti puheille pääsyn. Se henkilö, jonka piti johtaa mainittua lähetystöä, sanoi minulle suoraan, ettei epäävä vastaus suinkaan ollut mikään yllätys koska Serrano Suñer tahtoi salata Francolta todellisen tilanteen. Hän on kertakaikkiaan antautunut nazismin lumoihin, mutta koska hän älyltään on hyvin keskinkertainen, ei hän

ymmärrä sitä, että nazismin mallien jäljentäminen, ilman tarpeellista pohjaa eli organisatiota, ei ole mahdollista. Koko hänen työnsä on, kuten eräs tunnettu finanssimies minulle sanoi, yksinomaan destruktiivista, josta Espanjan kansa saa kärsiä.

Tämän paljon kokeneen ja kärsineen kansan tulevaisuus ei niinmuodoin näytä kovin valoisaalta.

Asiainhoitaja:



ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 9

ASIA: _____

Madridin - lähetystön raportti n:o 2.

Asiainhoitaja Winckelmann

23/11-39.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 25 p:nä marraskuuta 1939.

999/139/39

27 173 Sal. 39.

8/12-39.

Dr. Cg

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e .

Täten on minulla kunnia oheisena Ministeriölle lähettää
kuutena kappaleena Madridin lähetystön raportti n:o 2.

Mielialoja Espanjasta.

Asiainhoitaja:

A. K. Kivimäki

Madridi

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2

Madridi ssa 23 p:nä marras kuuta 1939 27 173 Sal. 39.

Asia: Mielialoja Espanjasta.

8/2-39.

5. Cg

Raporttissani No. 14 San Sebastianista mainitsin, että Espanjan lehdistö, tarkoituksessa säilyttää jonkunmoinen äärimmäinen puolueettomuus, ei ole uskaltanut lausua mielipidettään Neuvostovenäjän Suomeen kohdistamista vaatimuksista, vaan on tyytynyt julkaisemaan, lähinnä saksalaisista uutistoimistoista, saapuneita sähköitä. Kun lähetystö nyttemmin on palannut Madridiin ja olot täällä taas jossakin määrin ainakin ulospäin alkavat normalisoitua, en ole malttanut olla ryhtymättä lähemmin tutkimaan, mistä tämä outo ilmiö voisi johtua, etenkin kun Espanjassa tietävästi pidetään kommunismia ja sitä edustavia valtioita päävihollisina. Tässä tarkoituksessa kutsuin tuonnottain perhelounaalle Madridin arvovaltaisimman lehden omistajan ja päätoimittajan (nomina sunt odiosa), jonka aikaisemmilta ajoiltani Madridissa tunnen vallan hyvin.

Lounaan jälkeen sukeutui seuraava keskustelu.

Huomautin asianomaiselle, että Suomen edustustolla Espanjassa aina oli ollut läheiset suhteet hänen lehteensä, m.m. oli eräs lehden toimittajista ollut maassamme Suomen valtion kustantamalla stipendimatalla. Olin senvuoksi jonkun verran hämmästynyt,

JAKELUOHJE:

Jos raportti suunnitellaan levi-
tettäväksi, ei jäljennöstä siitä
olisi tänne lähetettävä.

UE 2: A 4.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kun muutamia päiviä sitten luin saman miehen hänen lehdessään julkaiseman kirjoituksen, jossa väitettiin, että Sillanpään saama Nobelpalkinto oli lähinnä johtunut poliittisista syistä eli siitä, että Ruotsi tahtoi rohkaista Suomea sen nykyisissä vaikeuksissa ja kannustaa sitä jatkuvasti pysymään lujana Neuvostoliiton vaatimuksiin nähden. Mainitun lehtimiehen käsityksen mukaan ei nimittäin Sillanpään kirjallinen tuotanto muka ollut riittävän arvokas, jotta hän olisi ansainnut Nobelin maailmankuulun kirjallisuudenpalkinnon. Kirjoituksessa huomautetaan myös, että tapahtuma tulisi herättämään pettymystä kirjailijapiireissä. Lehtimies myöntää tosin, ettei hän tuntenut muita Sillanpään teoksia kuin espanjankielellekkin käännetty "Hurskas kurjuus" (Santa Miseria) ja "Maan tasalta" (Cerca del Suelo), mutta siitä huolimatta hän on valmis arvostelemaan Sillanpään tuotantoa. Iauuin päätoimittajalle samalla, että ainoastaan tässä yhteydessä oli hänen lehtensä kiinnittänyt huomionsa, ja senkin negatiivisessa mielessä, maahamme, kun taas lähinnä aktuaalisesta pääkysymyksestämme oli tyystin vaiettu.

Nyt on otettava huomioon, että espanjalainen helposti kiihtyy ja sainkin lausumaani suunnilleen sanasta sanaan seuraavan vastauksen. "Mitä Sillanpäättä koskevaan kirjoitukseen tulee, en ole siitä välittömässä vastuussa, koska poliittikona hoidan lehdessäni poliittista puolta ja kirjallisen puolen hoitaminen jää muille. Mitä sitten tulee vireilläolevaan Neuvostovenäjän ja Suomen väliseen konfliktiin, ei vaikeneminen johdu suinkaan siitä, etteikö Suomella olisi Espanjan ja sen kansan yksimielinen kannatus nykyisissä vaikeuksissaan, vaan johtuu se siitä, että Espanjassa ei ole tätä nykyä mitään vapaata sanomalehdistöä, jota syvästi valitan, niin monarkisti ja ultrakonservatiivi kuin olenkin. Kaikki artikkelit, puhumattakaan pääartikkeleista, toimitetaan Sisäasiainministeriöstä, vieläpä otsikot ja kir-

joitusten paikkakin lehdessä määrätään viranomaisten taholta. Kun minä väliin olen viranomaisten toimenpiteestä lehteeni asetetulle "luottamusmiehelle" ehdottanut kirjoitusta Neuvostoliiton asennoitumisesta Suomeen nähden, ei ehdotukseni ole johtanut mihinkään tulokseen. Syyn voitte kyllä arvata. Se johtuu siitä, että sisäasiainministeri Serrano ^uSender, joka on ottanut käsiinsä miltei koko vallan tässä maassa, pelkää, ettei Saksaa Neuvostoliiton virallisenä ystävänä miellyttäisi arvostelu Neuvostoliiton asenteesta, joka tietysti tulisi olemaan kirjoituksen pääsisältö. Siinä koko totuus."

En luonnollisesti tahtonut kommentoida tahi ryhtyä väittelyihin tämän epäilemättä jossakin määrin oudon selityksen johdosta, mutta kun seuraavana päivänä tapasin toisen vanhan tuttavani, poliittisesti erinomaisesti valveutuneen naisen, Tetuanin herttuattaren, jonka isä oli sotaministerinä Primo de Riveran hallituksessa ja jonka kodissa Marokossa nykyistä ulkoministeriä hänen ollessaan upseerina Marokossa on hoivattu kuin omaa lasta, otin hänen kanssaan puheeksi suhteemme Neuvostoliittoon. Herttuatar, joka nykyään toimii virkailijana ulkoministerin salaisessa sihteeristössä ja joka on erinomaisen hyvin perillä Espanjan ulkopoliitiikan kaikista vivahteuksista, huomautti tällöin, että piittaamattomuus Suomen kohtalosta nykyoloissa johtui lähinnä tunnetusta espanjalaisesta indifferentismista kaikkeen siihen, joka yleensä tapahtui Espanjan rajojen ulkopuolella, lukuunottamatta ehkä Saksaa, Ranskaa, Englantia, Italiaa ja Yhdysvaltoja. Artikkelin kirjoittaminen, esim. Suomen ja Neuvostoliiton välillä vallitsevasta vastakohtaisuudesta, vaatisi laajoja arkistotutkimuksia ja siihen olisi, hänen omia sanojaan käyttäen, espanjalainen journalist aivan liian laiska. Hän huomautti kuitenkin, kuten jo aikaisemmin olen raportoinut, tietävänsä, että olin saanut paljon myönteisiä

den osotuksia ja tämän tosiseikan pitäisi, hänen käsityksensä mukaan, olla suuremmasta merkityksestä kuin jonkun sanomalehtimiehen kirjoitukset jossakin enemmän tai vähemmän tärkeässä julkaisussa.

Vaikka olenkin ollut useampia vuosia Espanjassa, en luule tuntevani espanjalaista menttaliteettia niin perinpohjaisesti, että ottaisin ratkaistavakseni, kumpiko edelläsitetyistä perusteluista on oikea, luulisin kuitenkin, että naisen vaasito on oikeampi kuin miehen.

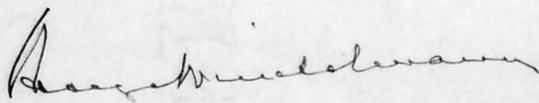
Että keskustelullani edellämainitun päätoimittajan kanssa lienee ollut jokin vaikutus, olin tilaisuudessa toteamaan pari päivää myöhemmin, kun sama lehti sisälsi pääartikkelin kahden palstan otsakkeella: Suomi kieltäytyy suostumasta Neuvostoliiton vaatimuksiin.

En tahdo pidentää tätä raporttiani selostamalla mainitua artikkelia kokonaisuudessaan, vaan otan siitä tähän ainoastaan seuraavat kohdat. "Suomi jatkaa johdonmukaisesti vastustustaan mahtavan naapurinsa vaatimuksia vastaan, tehden täten suuren palveluksen ei ainoastaan Skandinaavian maille vaan myös koko sivistyneelle maailmalle. Samalla Suomi ajaa myös Saksan etuja (ehkä kohteliaisuus tšekäläiselle sisäasiainministerille) koska Saksan intressit eivät mitenkään salli Neuvostoliiton vaikutuspiirin enempää laajenemista Baltiassa. Toistamme vielä kerran, että Moskova on Suomessa kärsinyt ensimmäisen suuren diplomaattisen tappionsa (neuvottelujen epäonnistumista Turkin kanssa kai ei muistettu) kaikkien aikaisempien valitettavien menestysten jälkeen. Pieni, mutta rohkea Suomi, ei luovu itsenäisyydestään ja puolueettomuudestaan. Toivokaamme, että tämä ele (gesto) Helsingistä päin saavuttaa ymmärtämystä ja saa rohkaisua osakseen sekä Keski- että Länsi-Euroopassa."

Olen lähettänyt kiitoskirjelmän päätoimittajalle artikkelin johdosta.

Vaikka lähetystö on saanut määräyksen lähettää postinsa Roomatse, joka kuitenkin vie turhaa aikaa, lähetetään tämä raportti, kuten muukin lähetystön kirjeenvaihto erikoisella kuriirilla (Ruotsin lähetystösihteeri) Pariisiin. Hollanti, Belgia, Ruotsi ja mahdollisesti piakkoin myös Norja, Tanska ja Suomi tulevat järjestämään viikottaisen kuriiriyhteyden täältä Pariisiin, koska kokemus on osottanut, että Espanjan sotilassensuuri, kaikista vastalauseista huolimatta, avaa myös virallisen postin. Tähän asiaan liittyvistä yksityiskohdista kirjoitan erikseen.

Asiainhoitaja:



ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5.*

OSASTO: *Cg.*

ASIA: _____

Madridissa olevan kääntökirjeen rap. n:o 3.

Ministeri Wüchkelmann

11/12-39

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 12 p:nä joulukuuta 1939.

1048/144/39

| | |
|----------|-------------|
| ASIAINM. | |
| 1/200 h. | 40 |
| 4/1-40 | |
| A | Osasto ASIA |
| 5 | Cg |

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia oheisena Ministeriölle lähettää
kuutena kappaleena Madridin lähetystön raportti No 3,

Suhtautuminen Suomeen.

Asiainhoitaja:

Kaarlo Kivimäki

M a d r i d i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 3

Madridi ssa 11 p:nä joulukuuta 1959.

Asia: Suhtautuminen Suomeen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

1/200 he. 40

4/1-40

ULKOASIAINMINISTERIÖ

57 Cg

Sänkeessäni No 71 olen jo raportoinut siitä erinomaisten myötämielisestä suhtautumisesta Suomeen, jonka Espanjan hallitus julkilausumassaan t.k. 7 p:ltä on osottanut ja josta, ministeriön määräyksen mukaisesti, olen esittänyt viralliset kiitokset Espanjan ulkoministerille. En luule erehtyvänä siinä, että Espanja on ensimmäinen maa, jonka hallitus määrätietoisesti on esittänyt kantansa leimaamalla Neuvostoliiton raakaksi hyökkääjäksi ja lausuen syvän myötämielisyytensä Suomea kohtaan ja kaikki tämä tapahtui hallituskonseljin virallisessa istunnossa valtionpäämiehen toimiessa puheenjohtajana. Ei ole kuitenkaan tässä yhteydessä unohdettava Portugalin suurlähettilään virallista käyntiä luonani, jolloin hän hallituksensa nimessä mitä ankarimmin tuomitsi Neuvostoliiton bruttaalin hyökkäyksen ja lausui Portugalin hallituksen ja kansan harvaimmat toivomukset Suomen sankarillisen puolustuksen menestyksellisestä jatkumisesta. Luonnollisesti voidaan tähän väittää, että Espanjalle ja Portugalille tuollainen määrätietoinen kannanotto on helpompaa kuin muille puolueettomille maille sen vuoksi, ettei niillä ole diplomaattisia suhteita Neuvostoliittoon, mutta tämä tosiseikka ei käsitykseni mukaan vähennä tämän täysin spontaanisen eleen merki-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tystä.

Niiden monien satojen myötämielisyyden ilmaisujen joukossa, joita niinhyvin hyökkäyksen tapahduttua kuin itsenäisyyspäivänämme olen saanut vastaanottaa, on minun erikoisesti kiinnitettävä huomiota Ranskan suurlähettilään, marsalkka Pétainin esiintymiseen, joka on ollut välittömämpää kuin miltään muulta taholta osakseni tulleet myötätunnon osotukset, Skandinaavian maiden edustukset mukaanluettuina.

Huolimatta 83 ikävuodestaan, ei marsalkka epäillyt heti tietojen saavuttua Neuvostoliiton puolelta tapahtuneesta hyökkäyksestä, pyytää puheillepääsyä, kuten jo sähkössäni No 64 olen raportoinut. Puolentoistatuntisesta keskustelustamme mainittakoon seuraavaa:

Tuomittuaan aluksi mitä jyrkimmin sanoin Neuvostoliiton hyökkäyksen sekä sanoen suuresti iloitsevansa siitä, että hänellä aina ollut korkea käsitys suomalaisista oli osottautunut täysin oikeaksi, hän lisäsi, että ainoastaan niillä kansoilla, jotka ase kädessä puolustavat itsenäisyyttään, on elämisen oikeus. Hän valitti syvästi Tsekkian ja Baltian maiden suhtautumista naapuriensa uhka-vaatimuksiin ja sanoi, että myöskin Puolaan nähden voisi olla aihetta puhua jostakin "something rotten", vaikkakin hän hienotunteisesti vältti syventymistä itse pääasiaan.

Sen jälkeen hän tiedusteli minulta, kuinka kauan voisimme vastustaa venäläisten hyökkäystä. Vastasin tähän, että olematta missään muodossa mikään sotilasasioiden tuntija, minusta tuntui siltä kuin vähintään kuuden kuukauden vastustus joka tapauksessa olisi mahdollinen. Marsalkka sanoi suuresti iloitsevansa tästä vastauksesta ja huomautti, että sen ajan kuluessa maailmassa voisi tapahtua suu-

ria muutoksia. Kun lausuin tähän, että valitettavasti nykyinen sota, toiselta puolen Englannin ja Ranskan, toiselta puolen Saksan välillä näytti pitkittyvän, joten hänen mainitsemaansa muutos maailmantilanteessa ehkä tapahtuisi vasta niin pitkän ajan kuluttua, että venäläiset siihen mennessä olisivat ehtineet aikaansaada suurta hävitystä Suomessa, vastasi marsalkka seuraavin sanoin: "Minä pyydän Teitä, Herra Ministeri, olemaan optimisti. Se, minkä minä olen sanonut, voi tapahtua pikemmin kuin luulette. Se tulee tapahtumaan yhteisen ristiretken (croisade) muodossa Neuvostoliittoa vastaan". Kun allekirjoittanut, jonkun verran hämillään, tiedusteli marsalkalta, mikä Saksan suhtautuminen tuollaiseen ristiretkeen tulisi olemaan, vastasi hän ilman epäilyä, että Saksa tulisi olemaan siinä mukana.

Marsalkka jatkoi seuraavasti: "Voitteko sanoa, miten Ruotsi tulee suhtautumaan suomalais-venäläiseen sotaan". Vastasin tähän, että voisin lausua ainoastaan henkilökohtaisen käsitykseni asiasta ja senkin kaikin varauksin, joka oli se, että me kiitollisin mielin olimme todenneet sen moraalisen ja aineellisen avun, joka Ruotsin puolelta niin monissa muodoissa on tullut osaksemme, mutta että Ruotsi tuskin, ainakaan nykyvaiheissa, lukuunottamatta tietysti vapaaehtoisia, tulisi aseellisesti puuttumaan sotaan. Marsalkka ei enempää kosketellut asiaa.

Keskustelu siirtyi sitten marsalkan marraskuun alussa tapahtuneeseen käyntiin Hollanissa. Hän kertoi olleensa tilaisuudessa asiaintuntijain opastuksella tutustua niihin puolustustoimenpiteisiin, joihin Hollanti, lähinnä patojen avaamisen muodossa, oli valmistautunut tulevan hyökkäyksen varalta. Hän lausui ihailien todenneensa, kuinka hyvin laitteet toimivat ja lisäsi syynä siihen, etteivät saksalaiset uskaltaneet hyökätä, vaikka päivä ja tunti hyökkäykselle jo oli määrätty, olleen sen, että he olivat päässeet selville laitteiden

effektiivisyydestä. Tästä tosiseikasta hän katsoi saavansa tukea väitteelleen, että maa, jossa on vankka puolustustahto, säilyy paremmin hyökkäyksiltä kuin maa, joka on valmis alistumaan.

Lopuksi keskustelumme kosketteli vastaisen Euroopan muodostelua. Tällöin marsalkka kiihtyi jossakin määrin, sanoen, ettei uutta Versaillesin sopimusta tulisi sallimaan. Verrattain jyrkin sanoin hän syytti Englantia pääsyylliseksi tuohon mahdollomaan sopimukseen, lausuen kuitenkin toivovansa, että kaikki Englannin taholta silloin tehdyt virheet vihdoinkin olisivat avanneet heidän silmänsä.

Kun hienovaraisesti mainitsin marsalkalle Suomen kiitolisuuden tunteista Yhdysvaltoja kohtaan, tuntui hän suhtautuvan varsinkin skeptillisesti Yhdysvaltain mahdollisuuksiin auttaa meitä. Saman huomautuksen teki Ruotsin tšekäläinen lähettiläs, joka useita vuosia on toiminut Sveitsissä, huomauttaen, että Genèvessä jo oli totuttu presidentti Rooseveltin kauniseleisiin, mutta iskuiksi ilmaan osottautuneisiin sähkeisiin.

En voinut olla saamatta sitä käsitystä pitkästä keskustelustamme, että marsalkalla oli tiedossaan joitakin tosiasioita, jotka tavalla tai toisella olivat ristiriidassa sen yleisesti valitsevan käsityksen kanssa, että sota Saksan sekä Englannin-Ranskan välillä muodostuisi pitkäaikaiseksi. Hän mainitsi pelkäävänsä, että nykyinen toimetttömyys rintamalla voisi vaikuttaa lamaannuttavasti ranskalaisten joukkojen moraaliin, joten heille olisi välttämättömästi järjestettävä pitkäaikaisia lomia. Kun huomautin tähän, että sama vaara tietysti oli olemassa myös saksalaisten joukkojen keskuudessa, lausui hän, ettei esittämäni näkökohta ollut mikään lohdutus, koska ainoa, joka hyötyisi siitä olisi Neuvosto-

liitto.

Itsenäisyyspäivänämme sain marsalkalta vastaanottaa erinomaisten lämminhenkisen kirjelmän, jossa hän lausui esiintyvänsä koko Ranskan kansan puolesta ihaillessaan sankarillista puolustustamme. Kun Yhdysvaltain suurlähetystöllä eilen oli suuri vastaanotto diplomaattikunnalle, jossa sitäpaitsi koko Madrid oli läsnä, lausui-
vat ambassadööri ja hänen puolisonsa heille ominaisella tyynellä tavalla, etteivät he viimeisten päivien kuluessa olleet voineet irroittaa ajatuksiaan Suomesta. Myös koko muu juhlayleisö, sekä diplomaattinen että espanjalainen, osoittivat meitä kohtaan mitä keskeisimpää huomiota.

Asiainhoitaja:

